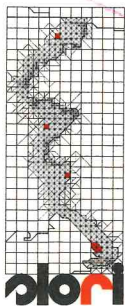

**ŠPORT IN
NARODNA IDENTITETA
SLOVENCEV V ITALIJI**

**POMEN ŠPORTA
V NJIHOVEM ŽIVLJENJU**

Aldo Rupel

2006

**Aldo Rupel ŠPORT IN NARODNA IDENTITETA
SLOVENCEV V ITALIJI**

Izdal	Slovenski raziskovalni inštitut
Obdelava podatkov	Norina Bogatec
Stavek	Marta Primozig
Platnica	Daniel Jarc
Tisk	Grafica Goriziana – Gorica
Naklada	350 izvodov

ŠPORT IN NARODNA IDENTITETA
SLOVENCEV V ITALIJI
POMEN ŠPORTA V NJIHOVEM
ŽIVLJENJU

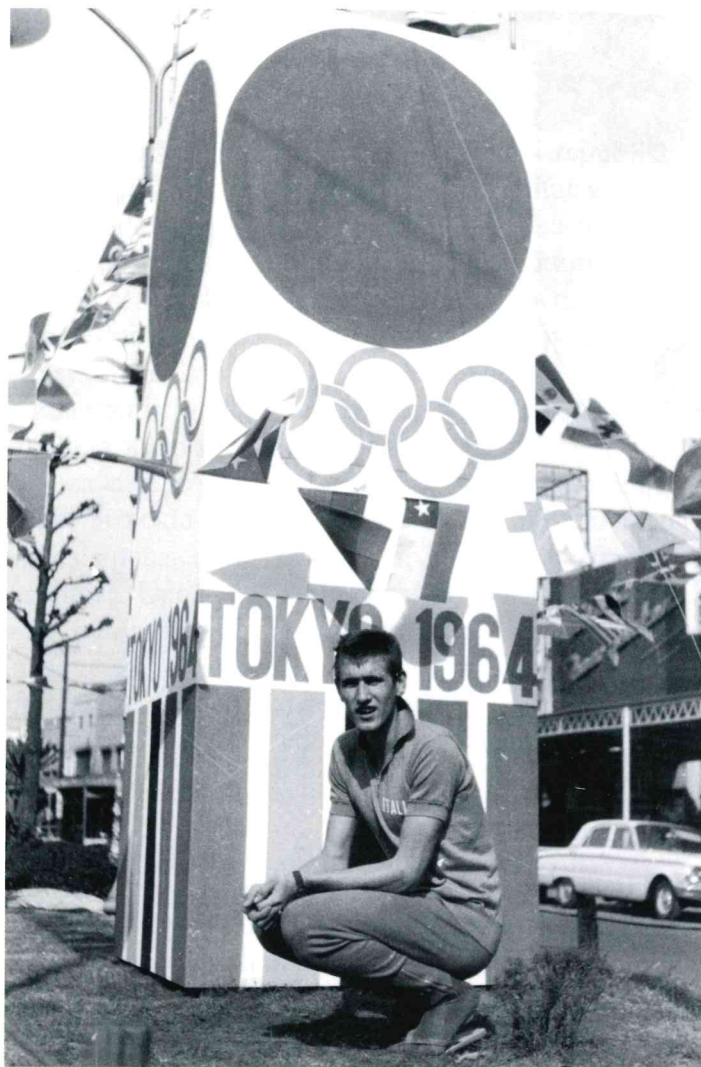
Aldo Rupel

S l o r i

2006

K a z a l o

Predgovor	str. 7	9
Uvod:		
ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE SILNICE		
TELESNE KULTURE		
MED SLOVENCİ V ITALIJI	str. 9	11
Začetki	str. 9	11
V 20. stoletju	str. 9	11
Po ukinitvi Sportnega združenja	str. 12	
Povojna obnova	str. 13	
Obdobje 1955 – 1980	str. 14	
Slovenske športne igre	str. 15	
Krovna telesnokulturna organizacija	str. 17	
Sedanjest	str. 18	
RAZISKAVA	str. 21	
Splošne značilnosti anketiranih oseb	str. 21	
Najprej o identiteti	str. 23	
Pomen športa v življenju posameznika	str. 37	
Pomen športnih panog in športnega rezultata	str. 44	
Zaključki	str. 48	
Conclusioni	str. 49	
Conclusions	str. 50	
DODATKI:	str. 51	
Bibliografija	str. 51	
Bloudkova priznanja	str. 55	
Prvaki in podvigi	str. 59	

Tokio 1964: goriški kolesar Jurij Uršič na Olimpiadi

Predgovor

Pobudo za takšno raziskavo je za slovenski republiški prostor dalo Ministrstvo za znanost. Slovenski raziskovalni inštitut v Italiji se je prijavil na razpis, da bi podobno preverjanje opravili tudi na prostoru, kjer živimo Slovenci v Furlaniji Julijski krajini, saj je telesna kultura na tem območju zgodovinsko, organizacijsko in kakovostno zelo močna postavka v življenju manjšinske narodne skupnosti poleg kulture, politike, gospodarstva, založništva in seveda šolstva.

Ustrezna komisija pri Ministrstvu je odločila, da poveže našo prijavo s prijavo Fakultete za šport v Ljubljani, ki je načrtovalo izvedbo pregleda v Sloveniji. Povezava se je izkazala za skrajno neprimerno, kajti neposredni in posredni nosilci projekta za slovenski republiški prostor niso na nikakršen način pokazali namena, da bi sodelovali, kaj šele da bi nam dodelili nam namenjena sredstva. Upoštevali so le nekaj pripomb v zvezi z vprašalnikom; slednjega smo tudi prilagodili našim razmeram in izkušnjam zlasti glede osebnosti in dogajanj, ki opredeljujejo našo narodno skupnost in ji večajo narodno samozavest. Šli smo torej povsem svojo pot glede anketiranja in obdelave podatkov, kaj šele glede njihovega komentiranja in financiranja celotnega projekta.

Kot marsikateri drugi pojav tudi slovensko telesno kulturo v Furlaniji Julijski krajini marsikdaj omalovažujemo ali pa nasprotno pretirano hvalimo in ji pripisujemo vrline, ki jih nima. Športna dejavnost kot taka ni sama po sebi etična ali narodnoobrambna, pa tudi ne izpolnjuje zgolj prostega časa in ni le razvedrilna. Podobno velja glede utrjevanja narodne istovetnosti: zavedamo se izjemnega socializacijskega vpliva, ki ga ima preživljanje otroških in mladostniških let v določenem okolju – v našem primeru iz vidika ohranjanja slovenstva, kar se istoveti z uporabo slovenskega jezika - hkrati pa vemo, da telesna vzgoja, šport in rekreacija niso vedno in povsod, prej nasprotno! vzgojno usmerjene dejavnosti. Čim pa prevladajo druge pojavnosti, kot sta prestiž in tekmovalnost, kaj kmalu med vodilnim kadrom društev hkrati zamre nacionalna usmerjenost na račun tržne logike.

→ V dokaz miselne in dejanske odprtosti slovenskih športnih krogov v Italiji do italijansko govorečih sodržavljanov smo že pred nekaj desetletji, ob prvih znakih obmejnega popuščanja in sožitja oblikovali pristop, ki v

strnjeni obliki pomeni naslednje: slovenska športna društva so odprta vsem, toda vadba poteka v slovenščini. Starši italijanskih otrok vedo, kam želijo vpisati ali vključiti svojega otroka – v okolje, kjer se govori slovensko. Zaradi tega jih nimamo pravice »razočarati« s prilagoditvijo celotne skupine, ekipe, moštva njihovemu otroku ali mladostniku. Sicer pa prav pri gibalnih dejavnostih lahko telesna govorica nadomesti začetne težave pri navajanju na novo, slovensko govorno kodo.

Obstajajo seveda tudi drugačni vidiki, ki jih ne smemo odmisлити ali zanemariti. Narodna zavest in istovetnost se napajata tudi iz drugačnih virov. Lahko mesece in kakšno leto živim v povsem tujem okolju, a praznik v Planici, Bloški smučarski tek v spomin na najzgodnejše smučanje v Srednji Evropi, Cerarjeve zmage v orodni telovadbi prej in Petkovškove sedaj – ali bolj krajevno Miloša Strgarja prej in Tanje Romano sedaj – blagodejno in spodbudno vplivajo na poistovetenje z okoljem, kjer so se navedena dogajanja ali osebnosti oblikovale, nastajale in se uveljavile. Ali na primer pomnjenje podatkov, kot so: 96 slovenskih reprezentantov v italijanskem državnem dresu od obdobja med dvema svetovnima vojnama do danes, 5 prvoligaških ekip v zadnjih tridesetih letih (Bor – ženska odbojka, Gaja – tenis, Kras – namizni tenis, Polet – hockey in line, Sokol – namizni tenis) in 52 posameznikov prisotnih v najrazličnejših prvih ligah. Športno dogajanje, poleg klasično kulturnega, političnega, gospodarskega in še kakšnega prav gotovo vpliva na tankočutne emocije in drobna psihološka zadoščenja, da namreč okolje, iz katerega izhajaš, uspe izraziti nekaj vrhunskega, kakovostnega, odmevnega.

Ni pa tudi to dano samo od sebe. Zaradi tega smo želeli – hoteli preveriti, ali ima telesna kultura na splošno, šport v njej pa še posebej, tisto izrazito vlogo katalizatorja, ki jima pripisujemo, ko pomislimo na pojav takšnega ali drugačnega navijanja in navijaštva.

Vzporedno smo z vprašalnikom postavili tudi vrsto drugačnih vprašanj (na primer o pogostnosti neposredne soudeležbe, o posrednem gledanju, o poslušanju in branju poročil o športnih dogodkih) in na ta način dodatno prejeli vrsto podatkov, ki so zanimivi ali koristni mimo glavnega namena raziskave, ki je bila namenjena povezavi med športom in narodno istovetnostjo.

U V O D

ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE SILNICE TELESNE KULTURE MED SLOVENCMI V ITALIJI

ZAČETKI

Za prve sramežljive pojave, ki so se organizirano izvajali v šolah v drugi polovici 19. stoletja, niti ne vemo, za neorganizirane pa upravičeno sklepamo, da je šlo za otroške in ljudske igre, kot je pastirska igra s skrlami »na bližanje«, vlečenje vrvi, plavanje ob barkovljanski obali, na Soči, Vipavi ali Nadiži, »tučenje pirhov« za veliko noč, turistika, sedanje planinstvo, v omejenih količinah.

Toda leta 1969 predložijo v Trstu prošnjo cesarskemu namestništvu za priznanje društva Južni Sokol,odobrijo pa jo šele leta 1882. Tržaška Sokolska župa je štela leta 1913 15 društev in 1085 članov. V Gorici so Sokol ustanovili leta 1887 in leta 1904 je svoj sedež dobilo v trgovskem domu. Primorska Sokolska župa s sedežem v Gorici je leta 1910 priredila prvi zlet, ki se ga je udeležilo 10.000 ljudi.

Prvo slovensko kolesarsko društvo Gorica so v Posočju ustanovili leta 1895, kmalu za njim še Danico, štiri leta kasneje pa je podobna dejavnost zaživela v Trstu pod imenom Balkan.

Stik primorskega človeka z gorskim svetom je zelo star. O tem pričajo imena vrhov in planot. Staničev lik kraljuje nad celotnim dogajanjem in razmišljanjem društveno neoblikovanega izletništva in pohodništva na Goriškem.

V 20. STOLETJU

V začetku 20. stoletja se je sokolsko gibanje utrdilo in razširilo, na Goriškem pa so se mu pridružili Orli. Planinsko društvo v Trstu se rodi leta 1904, v Gorici pa leta 1911, a podružnica Soškega društva iz Tolmina je delovala v mestu že leta 1906. Tu se leta 1907 pojavi tudi nogometni klub s programskim imenom Jugoslavija, kar s kolesarskimi dirkami miselno in dejansko povezuje ožjo Goriško z ostalim slovenskim prostorom. Pojavijo se šahovski krožki, Lovsko in strelsko društvo za Goriško in kot enkratna izjemna zvezda Edvard Rusjan, ki z bratom Jožetom zgradita sedem poskusnih letal in se kot prva Slovenca in Jugoslovana v športno

tekmovalnem duhu z ostali redkimi Evropejci dvigneta v nebo že leta 1909 na Velikih Rojah pri Gorici.

Prva svetovna vojna je seveda vse prekinila in zamrznila. Po njej ponovno zaživijo nekatere stare dejavnosti (predvsem nogomet), pridružijo pa se jim nove, zlasti hazena za dekleta, lahka atletika, balinanje, plavanje. Hazena in nogomet premoreta zlasti na Tržaškem prava vsakoletna prvenstva, vse pa se je odvijalo najprej na spodbudo Zveze Mladinskih društev, nato pa strokovne organizacije Udruženja slovanskih sportnih društev.

PO UKINITVI SPORTNEGA UDRUŽENJA

Prvih pet let fašističnega režima, od leta 1922 do sredine leta 1927, so Slovenci pod Italijo imeli zelo omejene politične, prosvetne in gospodarske svoboščine. Športna dejavnost je mladini predstavljala ventil za psihološki pritisk in fizične napade. Ko je tega zmanjkalo, se je zaprla vase in dozorel je odpor. Avgusta 1927 je namreč državna oblast z odloki razpustila vsako organizirano obliko dejavnosti. Na pol prikrito je bilo leta 1928 še nekaj pobud v okviru SD Adrija in nekaterih drugih skupin v tržaških predmestjih, ki so prirejale pohode v okolico. V Gorici je poleg Planinskega društva še delovalo društvo Šparta.

Po vrsti aretacij in usmrtitvah v Bazovici so se v izletništvu in planinstvu oblikovale tri različne smeri in si porazdelile vplivna področja med mladimi: eno skupino so sestavljali študenti, med njimi Pinko Tomažič, v drugi so bili prosvetni delavci z Benčino in Kravosom, v tretji pa izraziti planinci/alpinisti s Cesarjem, Hrovatinom in Blažino na čelu. Precej Slovencev je bilo dejavnih v Alpinistični skupini skalašev in smučarjev pri Italijanskem planinskem društvu ali točneje Società Alpina delle Giulie. Slovenski športniki so se uveljavljali v tistih italijanskih klubih, ki niso bili pretirano nacionalistični. Berto Tavčar je npr. postal državni prvak v rokoborbi in nato osvojil evropski bron.

V drugi polovici tridesetih let je bilo nekaj notranjih tekmovanj v teku čez drn in strn (Barkovlje - Boršt), kolesarjenju (Trst - Bazovica), nogometu in hitri hoji (Sv. Sobota - Kastelc). V Borštu so leta 1938 ustanovili jamarsko skupino. Načeloval ji je Peter Petaros. Trebče so v isti sezoni imele nogometno moštvo. Na Goriškem je bilo v Doberdolu dejavno balinarsko društvo Gradina, v mestu pa so v tej panogi tekmovali na gostilniških igriščih (Na Livadi, Pavlin, Kralj, Frankovič, Bitežnik). Drugi veliki val aretacij, ki se je zaključil z 2. Tržaškim procesom, je vse te dejavnosti onemogočil.

o že leta 1909

njej ponovno
žijo pa se jim
ije. Hazena in
nstva, vse pa
štev, nato pa

ine leta 1927,
prosvetne in
ljala ventil za
je zaprla vase
last z odloki
to je bilo leta
gih skupin v
orici je poleg

izletništvu in
ivna področja
nko Tomažič,
etji pa izraziti
čelu. Precej
smučarjev pri
delle Giulie.
h, ki niso bili
ivni prvak v

tekmovanj v
– Bazovica),
so leta 1938
ebče so v isti
dobu dejavno
tekmovali na
ežnik). Drugi
m, je vse te

POVOJNA OBNOVA

Med oblikovanjem novega družbenega in javnega življenja po letu 1945 je postalo jasno, da bi brez organizirane telesne kulture zevala velika praznina. Zato so se sestala vodstva fizkulturnih društev od Gorice in Tržiča do Trsta, Milj in Kopra ter v avgustu leta 1945 ustanovila Zvezo društev za telesno vzgojo ZDTV – UCEF Unione dei Circoli di Educazione fisica. Glavni sedež organizacije je bil v Trstu. V sozvočju s tedanjimi razmerami in družbenimi načrti je organizacija bila povsem dvojezična; v nekaterih športnih panogah so prevladovali Slovenci (npr. množična telovadba in športna gimnastika) v drugih pa Italijani (npr. borilni športi). Prvi predsednik je bil Franc Caharija.

Leta 1948 je Zveza štela 114 društev v obeh conah Svobodnega tržaškega ozemlja in na Goriškem, ki so se ukvarjala z 18 športnimi panogami. Poleg politično sindikalnih so športne prireditve bile v prvem povojnem obdobju na tem zelo občutljivem ozemlju Evrope najizrazitejša oblika dokazovanja ljudske volje. Tedanja fizkultura je zasledovala množičnost, vzgojne prvine in krepitev telesa. Mnogo napora je bilo vloženega, da so v gibanju sodelovali tudi delavci, kmetje in uradniški nameščenci.

Vsega delovanja ni mogoče opisati na kratko. Lahko pa naštejemo nekaj primerov: tekaški krosi, kolesarske dirke, boksarski turnirji, rokoborba, nogometne tekme, partizanki marši, atletski peterboji, motociklistične dirke, košarkarska prvenstva (za fante in za dekleta), osnovne atletske panoge, smučarski tečaji, plavalni troboji (Milje – Trst – Tržič), balinanje in predvsem telovadni nastopi – množični in gimnastični z gostovanju v Ljubljani, Beogradu in Pragi (Sokolski zlet 1948), v Makedoniji, na Jesenicah, v Mariboru, Kopru, Piranu in Trbovljah.

Velike športne prireditve so se po vojni odvijale v Sovodnjah, na Opčinah, v Mirnu in seveda v Trstu. Na prvomajskem množičnem nastopu leta 1946 je sodelovalo na stadionu pri Sv. Soboti-Valmaura 9.066 telovadcev z vse Primorske. Bil je med največjimi športnimi dogodki, kar jih pomnimo na slovenskih tleh. Leta 1947 je nastopilo 8.732 mladih in naslednje leto 5.458.

Od zaslužnih organizatorjev, koreografov, tekmovalcev in tekmovalk zapišimo nekaj imen: Miloš Stergar, Miladin Černe, Stanko Pertot, Olga Gorjup, Danilo Turk – Joco idr. Prvovrstna je bila pomoč, ki je prišla iz Ljubljane z osebnostmi, kot so bili Boris Gregorka, Tomaž Šavnik in Jelica Vazzaz.

Nastopi so se po Resoluciji Informbiroja zaradi novih političnih razmer, ki so povzročile razkol v delavskem gibanju, nadaljevali na Stadionu 1. maj pri Sv. Ivanu v Trstu, na Goriškem pa na nogometnem igrišču v Sovodnjah. Oba objekta sta bila zgrajena s prostovoljnim udarniškim delom.

Leta 1953 je telesnokulturna dejavnost zamrla, kajti zapleten družbeni in politični položaj je povzročil odhod velikega števila sposobnih organizatorjev, društva iz Cone B STO niso smela več sodelovati zaradi težkih razmer na meji, manjkale so tudi telovadnice in igrišča. Izginila je usklajevalna vloga krovne organizacije ZDTV. Nekaj društev in skupin pa je le nadaljevalo z dejavnostjo. S športnimi prireditvami se je ukvarjalo tudi Društvo slovenskih srednješolcev do leta 1961; svoje predhodnike je imelo v Zvezi dijakov, Dijaškem društvu in Srednješolskem športnem društvu (ženska in moška odbojka, namizni tenis, šah). V ta tok so se vključili tudi taborniki Rodu Modrega vala in študenti Kluba mladih izobražencev ter Akademskega kluba Jadran.

Na Goriškem je potekal v jeseni leta 1954 Teden mladine s tekmami v nogometu, namiznem tenisu, motociklizmu in šahu. Naslednje leto je v Sovodnjah bil zadnji množičen telovadni nastop. V samem mestu je nastal kolesarski klub Internazionale s sedežem v gostilni Pri zvezdi; iz njega se je razvil dobitnik olimpijske kolajne Jurij Uršič.

Dodati moramo športne dejavnosti, ki so se odvijale v Dijaških domovih v Gorici in Trstu, v Alojzijevišču v Gorici in na šolah: to je bila povezava med dejavnostjo v prvem poveljnem obdobju z naslednjim obdobjem.

OBDOBJE 1955 – 1980

Iz navedenih osnov se je začelo razvijati novo gibanje, ki je po desetih letih preraslo samo sebe. Novi val je imel jasno opredeljena miselna izhodišča. Tudi novi kadri so zgodaj prevzemali odgovornost in tezo organizacije v sicer popolnoma spremenjenih družbenih pogojih dela.

Novo gibanje se je začelo v športnih odsekih prosvetnih društev (Škamperle – Sv. Ivan, Cankar – Sv. Jakob, Škedenj, Pregarc – Škorklja, Dom Rojan, Prosek, Barkovlje, Gruđen – Nabrežina) na Tržaškem. V tem okviru so bile prostorsko najprimernejše panoge namizni tenis, šah in streljanje z zračno puško. S presenetljivo enakimi izhodišči se je premaknilo v Akademsko srednješolsko klub Simon Gregorčič v Gorici in v društvih Vrba v Sovodnjah ter Naš prapor v Pevmi, zlasti pa sta se razvili v močni strukturi mestni društvi Olympia in Dom.

ovih političnih
nadaljevali na
a nogometnem
prostovoljnim

kajti zapleten
evila sposobnih
delovati zaradi
išča. Izginila je
ev in skupin pa
e ukvarjalo tudi
odnike je imelo
ortnem društvu
se vključili tudi
zobražencev ter

idine s tekami
lednje leto je v
mestu je nastal
li; iz njega se je

jale v Dijaških
šolah: to je bila
z naslednjim

anje, ki je po
deljena miselna
ornost in težo
jih dela.

svetnih društev
garc - Škorklja,
žaškem. V tem
i tenis, šah in
e je premaknilo
ci in v društvih
razvili v močni

Odločujoča pobuda se je porodila v okviru Slovenske prosvetne zveze v Trstu, kjer so ustanovili telovadno skupino deklet in fantov. Vadili so v dvorani na Stadionu 1. maj. Duša dejavnosti je bil prof. Bojan Pavletič z ženo Olgo. V tej skupini so dozoreli kadri novega vala telesnokulturnega gibanja. Poleg orodne telovadbe so vadili odbojko in nekaj atletskih panog, kar je bilo dostopnejše širšemu krogu mladine. Bolj specifično so atletiko vadili na Opčinah.

Po teh predpostavkah je leta 1959 dozorel čas za ustanovitev specifičnega športnega društva v Trstu z imenom Bor.

SLOVENSKE ŠPORTNE IGRE

Prvi Slovenski športni dan (dejansko pa tri dni) novembra 1958 je bil posledica vsega povedanega. Sodelovalo je 14 društev s 174 tekmovalci. Desetletje 1960 – 1970 je značilno po utrjevanju Bora in po vsakoletnih Športnih dnevih, ki so se razvili v Športne tedne in v Slovenske športne igre. Dejavnosti ni bilo mogoče več obdržati le na Stadionu 1. maj in v okviru Bora, zato so začela rasti športna društva tudi v okoliških vaseh in z rahlim časovnim zamikom tudi na Goriškem, poleg že obstoječih seveda.

Po nastopih na SŠI so številna moštva nadaljevala svoje delo z vpisom v vsedrjavne športne lige in zato tudi prvenstva, seveda najprej na krajevni ravni. Nekaj športnikov se je po maturi odločilo za nadaljevanje študija na Visokih šolah za telesno vzgojo v Rimu ali v Ljubljani, kar je zagotovilo strokovni kader v naslednjem desetletju.

Med 9. izvedbo so se SŠI prvič odvijale tudi na Goriškem, sicer pa so tekmovalci z Goriškega že prej nastopali v telovadnicah in na igriščih na Tržaškem. Slovenske športne igre so trajale do 14. izvedbe. Po udeležbi je najštevilčnejša bila 11. izvedba s 1482 tekmovalci iz 25 društev s celotnega obmejnega področja.

Zimska inačica iger je potekala prvič leta 1967 (75 tekmovalcev in tekmovalk iz 6 društev). Po desetih letih razvoja je leta 1977 nastopilo 200 tekmovalcev s Tržaškega, Goriške, Benečije in Koroške. Leta 1980 se je zvrstilo kar pet večjih smučarskih tekmovanj: Veleslalom za pokal Skdanc (200), Veleslalom društva Devin (200), Zimske športne igre (317), Pokal v smučarskem teku Lepi vrh (129) in Veleslalom Kanin '80 (317).

Na Goriškem so več kot desetletje dolgo prirejali memorial pokrajinskega značaja. Poimenovali so ga po glasbeniku Mirku Fileju. Nastopalo je od treh do sedem društev v štirih do sedmih panogah. Kasneje so se ta tekmovanja v drugačni obliki premaknila v Števerjan v priredbi krajevnega društva.

V razmišljanjih usmerjevalcev in organizatorjev telesnokulturnih dejavnosti med Slovenci v Italiji je vselej prevladovalo geslo:
Šport ne le za mladino, temveč za vso manjšino

KROVNA TELESNOKULTURNA ORGANIZACIJA

Eksplzija dejavnosti na prehodu iz petdesetih v šestdeseta leta je sprožila potrebo po usklajevanju, usmerjanju in poenotenju ciljev ter po strokovnih kadrih, tečajih, sodnikih in samozavestnem predstavnštvu v odnosu do ostalih dejavnosti znotraj manjšinske narodne skupnosti ter do javnih upravnih in tudi političnih oblasti v Italiji in Sloveniji.

Prva razmišljanja in pobude segajo v leto 1966, sledila je leta 1967 ustanovitev strukture s kratico KOŠIR (Koordinacijski odbor za šport in rekreacijo). Leta 1969 se prireditveni odbor SŠI ni razšel in je s pooblastilom vseh društev nadaljeval z delom. Tako je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji nastalo v Trstu 8. decembra 1970 kot nadaljevalec leta 1927 formalno in nasilno zatrtega Udruženja slovanskih sportnih društev. ZSŠDI je nastalo v pravem času, ko je na začetku padajoče krivulje Slovenskih športnih iger dalo nov zagon kohezijskim silnicam znotraj zamejske telesne kulture. Leta 1981 je Združenje štelo 29 članic, sedaj jih šteje več kot 50.

V tistem razdobju se je prvič zgodilo, da ni mladinska dejavnost potekala po dveh vzporednih tirnicah: po mladinsko politični in po izrazito športni, saj ni Združenje prirejalo le tehničnih izpopolnjevalnih tečajev, temveč tudi seminarje o manjšinskih vprašanjih in pogledih ter s predavanji o značilnostih zamejske telesne kulture.

Nekateri seminarji v Bohinju, Strunjanu, Planici in Izoli so potekali skupaj s koroškimi športnimi delavci. Tem pobudam so nudile oporo telesnokulturne strukture v Sloveniji. Sodelovanje je doseglo vrh leta 1974 z ustanovitvijo mešanega odbora, ki so ga sestavljali predstavniki Koroške, Tržaškega ozemlja, Goriške in Slovenije. Številne so izobraževalne, družabne tekmovalne in spoznavne pobude, ki jih je omogočilo to sodelovanje.

Združenje je doseglo organizacijski uspeh s proslavo 50-letnice ustanovitve svojega predhodnika: štiri štafetni teki so ponovili in potrdili primorsko povezanost po prvi svetovni vojni, ki pa jo je nova meja po drugi svetovni vojni prekinila. Začeli so se pod Ravnico v Reziji, v Tolminu, v Piranu in v središču Trsta.

Združenje je v tistem obdobju navezalo stike s športnimi ustanovami v ostalih jugoslovanskih republikah in dobilo predstavnštvu v nekaterih športnih strukturah Furlanije Julijske krajine.

o kulturnih
o geslo:
o

SEDANJOST

Najbolj množične panoge v zamejskem športnem gibanju so nogomet, odbojka, košarka in smučanje, od rekreacijskih dejavnosti pa planinstvo. Stalnica gibanja je tudi razpetost med kakovostjo in množičnostjo. Obe sta potrebni, prva zaradi zgledovanja mlajših in prodora v večinski prostor sredstev obveščanja, druga pa zaradi zdravja, socializacije v okviru manjšinskih struktur in ne nazadnje zaradi možnosti izbora za rast kakovosti.

Telesna kultura se je organizacijsko tako utrdila, da je poleg ligaških tekmovanj in notranjih turnirjev ter srečanj prešla tudi na odmevne prireditve, posebno na Goriškem: telovadne akademije, tekmovanja s formulo Iger brez meja, nastopi izraznega plesa, novoletne prireditve s koreografskim kotalkanjem, prikazi vzhodnih borilnih športov, slavnosti ob stoletnici Sokola in prireditve ob letnih nagrajevanjih najboljših športnikov Primorske, ki jih izbirajo z različnimi ključi, a vsekakor v okviru sredstev obveščanja.

Telesna kultura je začela razmišljati tudi sama o sebi in zato se od leta 1980 dalje vrstijo razne knjižne pobude. Zgibank in priložnostnih brošuric je bilo veliko že prej. Leta 1985 pa so v Italiji uvedli na šolah nove učne načrte za telesno vzgojo, ki se je preimenovala v gibalno vzgojo; sprememba je vsebovala prvine psihomotorike.

V tistih letih se je uveljavilo sponzorstvo v obliki povezave z gospodarstvom, seveda v razsežnostih, ki jih je zmogla manjšinska narodna skupnost. Na majicah so se začeli pojavljati napisi družb in podjetij poleg izvirnega napisa Sokol, Breg, Vesna, Zarja, Adrija, Primorje, Dom, Olympia, Mladost, Sovodnje... Tedaj sem ocenil, da sledi izključno narodno obrambnemu poslanstvu telesne kulture novo obdobje, značilno prav po pomoči in pogojevanju gospodarstva – uspehi na igriščih so postajali mnogo pomembnejši od golega sodelovanja in dejavnosti, kot je veljalo v obdobju Slovenskih športnih iger. Hkrati je bilo želeti, da bi zamejsko telesnokulturno gibanje čim prej prešlo v naslednjo fazo, ki naj bi bila značilna po raziskavah – zgodovinskih in mnenjskih, zlasti pa antropometričnih in zmogljivostnih.

Prvi znaki te usmeritve so prišli z delno uvedbo telesnovzgojnega kartona po zasnovi ljubljanske Fakultete za telesno kulturo, na Goriškem pa z dvema meritvama (1983 in 1986) celotne slovenske šolske populacije po smernicah iste Fakultete; ponekod so izvajali tudi Cooperjev test. V naslednjem desetletju je bilo opravljenih nekaj socioloških preverjanj in

psihomotorično jezikovnih pristopov. Tako se je telesnokulturno gibanje ozaveštilo in se začelo uveljavljati tudi zunaj igrišč in stadionov.

Prihajalo je tudi do bolj razširjenega pojava, ki ga je sicer poznal prej le nogomet: vpisovanje in vključevanje v ekipe igralcev, ki ne govorijo slovenskega jezika. To je sprožilo vrsto vprašanj o smiselnosti neke dejavnosti, ki je nastala zaradi socializiranja v okolju s slovenskim jezikom, v stvarnosti pa je prav slovenščina izginjala iz telovadnic. Načelo odprtosti do vseh pod pogojem, da se priučijo slovenščine, si le s težavo utira pot v športnih krogih. Lažje je zamižati na eno oko in prepogosto kar na obe.

V letih '80 so se začele tudi množične prireditve, od katerih trajajo nekatere tudi sedaj. Šlo je za 10 in več kilometrov dolge pohode v Števerjanu, Dolini, Bazovici, na Peči, Zgoniku... in tudi za kolesarjenje ter kajakaštvo na Soči in Vipavi.

Postopoma in čedalje hitreje so se ves čas večale po številu in razsežnostih tudi prepotrebne infrastrukture: od sob in manjših dvoran v prosvetnih društvih v sobivanju z dramskimi skupinami in pevskimi zbori do najprej redkih, nato pa številnih telovadnic v lasti in upravljanju občin ali manjšinskih nepremičninskih družb od Doline do Štandreža in Gorice.

V novem tisočletju se uspešnost zamejskega športnega gibanja nadaljuje. Dokaz so tudi rezultati tehničnega značaja. Ostajajo odprta vprašanja jezikovne in narodne istovetnosti zaradi vse večje integracije prebivalstva. Slednji pojav bo vreden tega imena, če bo večinsko prebivalstvo na splošno, športni krogi pa posebej, dojelo, da integracija ne sme povzročiti brisanje šibkejšega, temveč priložnost za njegovo ovrednotenje. Manjšinska skupnost sama tega ne bo zmogla.

Jamstvo za nadaljnji razvoj so Združenje slovenskih športnih društev s članicami, vzgojno vaditeljski kader, nepremičninska infrastruktura, ki jo je potrebno nenehno dopolnjevati, zadostna finančna sredstva, ki so relativno čedalje manjša, predvsem pa zanos društvenih odborniških kadrov, na katerih sloni od vselej celotna pojavnost zamejskega športa.

Moštvene panoge so vedno močan identifikacijski dejavnik ne le za člane posameznih ekip temveč za širšo skupnost, ki jo predstavljajo.

RAZISKAVA

→ v kazalu "anketiranih"

Splošne značilnosti vprašanih oseb

Na celotnem ozemlju so v obdobju druge polovice leta 2003 in prvih treh mesecev leta 2004 intervjuvarke in intervjuvarji prišli v stik s 626 osebami. Število predstavlja dokaj velik vzorec, a upoštevati je potrebno razporedjenost ozemlja in željo po pokrivanju čim večjega števila krajev v posameznih pokrajinah, v katerih smo Slovenci naseljeni v Italiji ob državni meji s Slovenijo, starostne razrede in spolno različenost.

Ker je zelo vprašljivo opredeljevanje ljudi po narodni pripadnosti – prav stopnjo narodne istovetnosti skozi šport pa smo želeli preverjati – se je kot pri marsikateri drugi raziskavi izkazalo za zapleteno izbiranje vzorca. Na Inštitutu smo se opredelili za populacijo naročnikov časopisa Primorski dnevnik, za člane športnih društev, ki obvladajo slovenščino in za slovensko govoreče sorodnike otrok, ki obiskujejo šolo s slovenskim učnim jezikom. Postavili smo okvirno število oseb, ki naj bi jim postavljali vprašanja za vsak kraj posebej, intervjuvarke pa so jih poljubno izbirale med zgoraj opredeljeno populacijo ob priporočenem upoštevanju sorazmerja med moškimi in ženskami in čim širše pahljače starostnega razpona.

Po opravljenem delu se je izkazalo, da je od 626 vprašanih oseb 307 bilo moških in 319 je bilo žensk, kar ustreza 49 in 51 odstotkom celotnega vzorca.

Po starosti so se vprašane osebe razporedile v razpon od 12. leta do 83. leta starosti. V starostnih razredih po pet letnikov skupaj pa je gostota vprašanih oseb naslednja:

12 – 15	6	46 – 50	42
16 – 20	76	51 – 55	38
21 – 25	94	56 – 60	38
26 – 30	108	61 – 65	25
31 – 35	80	66 – 70	15
36 – 40	61	71 – 83	10
41 – 45	32		

e le za člane
avljajo.

Če porazdelitev poenostavimo v samo tri razrede – otroštvo/mladost, zrelost in visoka zrelost/starost ter dogovorno povežemo v prvo skupino anketirancev in anketirank do 26. leta starosti, v drugo skupino vse od 26. do 45. leta starosti in v tretjo skupino vprašane osebe z nad 45 let starosti, dobimo skupine po 176 (28,1%), 281 (44,9%) in 169 (27%) oseb.

Porazdelitev anketiranih oseb po pokrajinah odraža v sorazmerju številčno moč slovenske narodne skupnosti na Tržaškem in na Goriškem, nikakor pa ne v Videmski pokrajini, kjer so zadolženi za izpolnjevanje anketnih pol v Nadiških dolinah stopili v stik le 30 osebami, v Reziji in Kanalski dolini pa z nobeno. O vzrokih za takšno izbiro je napisanih nekaj misli in ocen na kasnejših straneh te razčlenitve podatkov oziroma odgovorov.

Na Tržaškem je vprašalnik zaobjel 400 oseb, na Goriškem pa 196. V dveh glavnih mestnih občinah je odgovorilo na postavljena vprašanja 268 na Tržaškem in 137 na Goriškem. Navedeni zemljepisni imeni uporabljam zato, ker sodijo v tržaško občino na primer tudi Opčine, v goriško pa Štmauer, a obe seveda ne sodita v samo mesto in torej nista Trst ali Gorica. V Trstu v ozkem pomenu besede, zato brez predmestij, kaj šele s Kontovelom, Gropado, Križem itd., je vprašalnik bil postavljen v ustni obliki 98 osebami, v Gorici brez Oslavja, Pevme, Podgore, Štandreža in Štmavra pa 118 osebami.

Tržaški Kras zunaj tržaškega občinskega ozemlja je prisoten z 79 osebami, celoten Breg s 54 osebami, tri tako imenovane »slovenske občine« na Goriškem prav tako s 54 osebami in 5 oseb je izpolnilo anketne liste v Laškem.

Po izobrazbi so anketirane osebe porazdeljene, kot sledi:

Neopredeljeno	3
Osnovna šola	14
Nižja srednja šola	100
Poklicna šola	42
Višja srednja šola	341
1. stopnja univerze	21
2. stopnja univerze	84
Podiplomski študij	21

roštvo/mladost,
v prvo skupino
ino vse od 26.
45 let starosti,
seb.

v sorazmerju
na Goriškem,
izpolnjevanje
ni, v Reziji in
apisanih nekaj
atkov oziroma

kem pa 196. V
prašanja 268 na
ni uporabljam
v goriško pa
Prst ali Gorica.
ij, kaj šele s
avljen v ustni
, Štandreža in

prisoten z 79
venske občine»
anketne liste v

li:

Ocenjujem na osnovi tudi drugačnih izsledkov, da je odstotek oseb z univerzitetno diplomno (približno ena šestina vzorca) nekoliko višji od odstotka, ki velja za celotno manjšinsko narodno skupnost. Razlago najdemo v celotnem izbranem vzorcu, če upoštevamo družbeni pojav, da so namreč telesnokulturno bolj osveščeni izobraženi starši, ki zaradi tega vpisujejo otroke v športna društva. Prav oni kot starši pa so nadpovprečno prisotni – poleg naročnikov Primorskega dnevnika, na kar smo že opozorili – kot vzorec slovensko narodno opredeljenih oseb, za katere smo želeli izvedeti stopnjo nacionalne identitete, ki se zrcali skozi športne »postavke«.

NAJPREJ O IDENTITETI

Prvih osem vprašanj od skupnih sedemindvajsetih se nanaša specifično na narodno istovetnost skozi doživljanje telesnokulturnih dogodkov in osebnosti. Vprašalniku, ki je veljal za slovenski republiški prostor, smo dodali nekaj vprašanj z vrsto postavk, ki se nanašajo izključno na zamejski prostor. Prvo od vprašanj pa ne vsebuje povezav s športom, telesno kulturo ali rekreacijo in ima zato širšo raziskovalno vrednost, saj sprašuje v petnajstih postavkah po občutku, koliko vsaka od postavk v zavesti vprašancev pomeni za narodno identiteto. Možnost ocenjevanja je imela razpon na lestvici od 1 do 6, pri čemer so nižje številke pomenile oceno *manj pomembno*, višje pa *bolj pomembno*.

Vprašanje se je glasilo:

Kako pomembne so za vas naslednje posamezne vrednotne kategorije?

Biti rojen na območju, kjer živijo Slovenci

Gospodarska trdnost Slovencev

Zanimanje za politiko

Družina/sorodniki

Imeti slovensko državljanstvo

Šport

Prijatelji in znanci

Govoriti slovenski jezik

Vera

Počutiti se Slovenca

Poklicna dejavnost

Znanost/izobraževanje

Umetnost/kultura

Poznati slovensko krajino, zgodovino, izročilo

Živeti na slovenskem poselitvenem prostoru večji del življenja

Zaradi sicer splošnejšega a zato oprijemljivejšega razumevanja rezultatov bom posredoval število odgovorov v dveh seštevkih. Združil bom odgovore od 1 do 3, ki se seveda opredeljujejo za manjšo pomembnost posamezne postavke, in odgovore od 4 do 6, ki se opredeljujejo za zgornje stopnje pomembnosti posameznih postavk.

Absolutno najpomembnejša vrednostna kategorija z rezultatom 593 na 626 je slovenska govorica. V našem zemljepisnem prostoru je torej ta postavka med vsemi petnajstimi daleč najpomembnejša, kar je razumljivo, saj nas jezik opredeljuje kot narod mnogo bolj kot druge pojavnosti, v katerih smo nekje več drugje manj bližji italijanski večini.

Najmanj pomembna vrednota v tem okviru je vera z 210 izbirami, kar ustreza 1/3 vprašanih. Tudi slovensko državljanstvo z 263 izbirami ne igra vidnejše vloge, kar je z narodnega vidika pozitiven pokazatelj, saj pomeni, da manjšinci ne povezujejo svoje narodne identitete s slovenskim državljanstvom.

Visok vpliv pri oblikovanju narodne identitete izkazujejo izobraževanje in znanost (521 oseb), prijatelji in znanci (490 oseb) ter družina in sorodniki (480 oseb). Kaj pa šport? Ta postavka je pomembna za 432 oseb, ki so se opredelile za zgornjo polovico pomembnosti, ki jo šport ima pri oblikovanju oziroma ohranjanju narodne istovetnosti.

Drugo vprašanje je vsebovalo pet dogodkov, ki jih je bilo prav tako potrebno ovrednotiti od 1 do 6; glasilo se je:

Kako ponosni se počutite, da ste Slovenec/ka ob naštetih dogodkih:

Gospodarska primerljivost Slovenije z evropskim povprečjem

Obisk verskega voditelja (papež, dalajlama) v Sloveniji

Odmeven športni rezultat slovenskih športnikov (nogometaši na svetovnem prvenstvu, Čepelakin svetovni rekord

Obisk visokih državnih politikov (Putin, Bush) v Sloveniji

Kulturno bogastvo in naravne lepote Slovenije v pogovoru s tujcem

Največ anketirancev je ponosnih zaradi kulturnega bogastva in naravnih lepot (531), sledijo šport (428), gospodarska primerljivost (340), obiski državnih vodij (266) in obiski verskih voditeljev (176).

Tretje vprašanje je bilo povsem telesnokulturno opredeljeno. **Izraziti je bilo potrebno** – tudi v tem primeru na lestvici od 1 do 6 – **stopnjo strinjanja s spodaj naštetimi trditvami**. Odgovori na trditve so posredno pokazali tudi

poznavanje ali nepoznavanje stanja, saj so vprašanci nepoznane argumente gotovo uvrstili v predalčke, kjer prevladuje nestrinjanje, in obratno.

Seznam petnajstih trditev:

Nogomet je »balkanski« šport

Slovinci smo športen narod

Športni dosežki so najboljša reklama za slovensko državo

Vrhunski šport je namenjen zgolj zaslužku

S pomočjo športa oblastniki preusmerjajo pozornost ljudi

Nogomet je »najpomembnejša postranska stvar na svetu«

Najbolj sem vesel/a, ko v športu Slovenija premaga katero od nekdanjih republik bivše Jugoslavije

Slovinci smo »smučarski« narod

Vsak Slovenec naj bi se vsaj enkrat v življenju povzpел na vrh Triglava

V primerjavi z drugimi državami bivše Jugoslavije se morajo

Slovinci še veliko naučiti v športu

Slovinci smo narod individualistov, zato nam kolektivni športi niso »pisani na kožo«

Dogodki kot so Planica, Zlata lisica, Pokal Vitranc prispevajo k promociji Slovenije v svetu

Dogodki, kot so Adrijin kolesarski pokal ZSSDI, Soška regata, DOSP, Izdaja knjige Naši Azzurri prispevajo k promociji slovenske manjšine v Italiji.

Odgovori na ta sklop trditev kažejo, da anketirani vzorec Slovencev v Italiji ni čustveno nastrojen proti športnim ekipam nekdanjih jugoslovanskih republik, saj se največje število nestrinjanja pri tem vprašanju nanaša prav na to dimenzijo – trditev št. 7 – (529 oseb, katerim lahko dodamo še 31 ljudi, ki ni odgovorilo, kar verjetno kaže na dejstvo, da se jih argument ne tiče). To stanje duha se potrjuje tudi v odgovorih na prvo trditev, ki slabšalno nakazuje, naj bi nogomet bil »balkanski« šport. S trditvijo se ne strinja 83,6% oseb (527 v absolutnem številu) in 5,8% ali 36 oseb ni odgovorilo, kar ima približno enak pomen kot zgoraj.

Ostanimo pri nogometu in zabeležimo kritični odnos preverjanih oseb do te športne panoge, ki se kaže tudi v številnih drugih odgovorih. Kar 465 ali 74 % ne pristaja na samovšečno trditev, da je nogomet najpomembnejša postranska stvar na svetu. Njim moramo prišteti tudi 44 oseb, ki na trditev niso reagirale, kajti če bi bile navdušene nad to igro, bi se

pač postavile v zgornjo polovico pozitivnih odgovorov. Nasprotno pa se je 468 oseb umestilo med tiste, ki se dokaj ali povsem strinjajo, da Planica, Zlata lisica in Pokal Vitranc prispevajo k promociji Slovenije v svetu.

Glede na dokaj razširjeno (takšne predstave pač imamo) planinsko in gorniško kulturo med Slovenci v vseh treh pokrajinah na italijanski strani meje, ki se izraža v treh uspešnih Planinskih društvih, planinski publicistiki in literaturi, dveh v naravo usmerjenih mladinskih organizacijah (taborniki in skavti) in razširjenemu izletništvu, bi pričakovali, da bi v odgovorih o primernosti vsaj enkratnega vzpona na Triglav zabeležili plebiscitarnost. Pa ni tako: kar 203 anketiranci sodijo v tisto polovico razpona razpredelnice, ki izraža nestrinjanje s postavljenim trditvijo: to je skoraj ena tretjina vzorca!

Kaj pa zadnja trditev tega vprašanja, ki se tiče zgolj športnih dogodkov med Slovenci v Furlaniji Julijski krajini? 27 % ali 171 oseb ni ravno prepričanih (25 pa sploh ne), da odmevne prireditve in publikacije prispevajo k uveljavljanju slovenske manjšine v deželi FJK. Prav povsem prepričanih je le 146 ali 23 %. Tudi na ravni države – ne le manjšine – je le 59 oseb povsem prepričanih, da so športni dosežki najboljša izkaznica za slovensko državo, 40 jih v to ne verjame, 97 komajda, kar 324 ali skoraj 53% se je opredelilo za sredinsko stališče »morda je tako, morda pa ni«.

Četrto in peto vprašanje sta bili uravnani v preverjanje poznavanja telesnokulturnih osebnosti in dogodkov v Sloveniji in na našem čezmejnem območju. Le če nekdo pozna ali je kdaj slišal kaj o nekom ali o dogajanju, lahko sploh odgovori in ju nato razvrsti po pomembnosti – tudi v primeru teh dveh vprašanj – na lestvici od 1 do 6.

Četrto vprašanje se je glasilo:

Kako navedena imena in dogodke povezujete s slovensko športno zgodovino in nacionalnim ponosom?

Stanko Bloudek – Olimpijski komite Slovenije v Mednarodnem OK – Borut Petrič – Rudolf Cvetko – Rekord v poletih v Planici – Leon Štukelj – Ingemar Stenmark (zaradi ELANA) – Maraton Franja – Giro d'Italia v Sloveniji – Edvard Rusjan – Tone Vogrinec – Ustanovitev Muzeja za šport – Ivo Daneu – Joža Čop – Bloudkove nagrade in plakete – Mateja Svet – Miroslav Cerar – Pohod od Litije do Čateža – Mima Jaušovec – Bojan Križaj – Tekmovanje Zlata lisica na Pohorju.

protno pa se je
ajo, da Planica,
v svetu.

io) planinsko in
talijanski strani
iski publicistiki
cijah (taborniki
v odgovorih o
biscitarnost. Pa
zpredelnice, ki
ina vzorca!
zgolj športnih
li 171 oseb ni
in publikacije
. Prav povsem
anjšine – je le
a izkaznica za
324 ali skoraj
da pa ni«.

je poznavanja
m čezmejnem
i o dogajanju,
udi v primeru

sko športno

rodnem OK –
eon Štukelj –
iro d'Italia v
eja za šport –
lateja Svet –
vec – Bojan

Če upoštevamo veliko število ljudi, ki se posveča kolesarjenju, je nerazumljivo, da deluje v FJK le eno slovensko kolesarsko društvo.

Očitno je, da so vsa imena oseb na seznamu izjemno povezana s slovensko športno zgodovino in posledično z nacionalnim ponosom. Vsaj tako si predstavlja stroka in zraven smemo dodati sredstva javnega obveščanja. Anketni izidi pa kažejo, da je nepoznavanje vrste imen, kot so Stanko Bloudek, Borut Petrič, Rudolf Cvetko, Ingemar Stenmark, Edvard Rusjan, Tone Vogrinec, Ivo Daneu, Joža Čop, Miroslav Cerar in Mima Jaušovec precej razširjeno. Odgovori, ki opredeljujejo te osebnosti kot nepovezane s športno zgodovino in torej ne morejo vzbujati narodnega ponosa, gredo v stotine (približujejo se številu 500). Njim pa moramo dodati še na desetine primerov, ki niso odgovorili ničesar, kar nedvomno kaže na nepoznavanje.

Če je morda takšno nepoznavanje manj presenetljivo pri priimkih, kot sta Petrič in Jaušovec, ker sta se ali se ubadata z manj popularnima športoma, pa povzroča resne dvome v prodornost in ves trud, ki ga prireditelji, časopisi in pisci vlagajo v poznavanje športnih in drugačnih uspehov Stanka Bloudka, Ingemarja Stenmarka, Jože Čopa ali Miroslava Cerarja. Lep dokaz, da vsaka slava mine dokaj hitro. Še posebej porazen je primer Edvarda Rusjana: če ga 364 vprašancev na 626 uvrsti med več ali manj neznane in jih nadaljnjih 29 ne ponudi nobenega odgovora, je na dlani, da ne znamo ovrednotiti tistega, nad čemer bi bili drugi še kako ponosni.

Sicer pa nam imena, kot so Leon Štukelj, Mateja Svet in Bojan Križaj, povedo, kako in koliko časa je potrebno javnost »bombardirati« s podatki, posnetki, gostovanji, reportažami in proslavami, da se vtisnejo v spomin, v zavest in postanejo simbolne osebnosti, nad katerimi je človek kot pripadnik nekega naroda nanje tudi ponosen.

Precej razumljivo je, da javnost ne ve veliko in zato ne daje velike pomembnosti ustanovitvi Nacionalnega športnega muzeja, toda tudi glede podeljevanja Bloudkovih nagrad in plaket srečamo porazen rezultat: 426 opredelitev ne povezuje tega dogodka s slovensko športno zgodovino in torej vsakoletni praznik slovenskih športnih dosežkov posledično ne vzbuja narodnega ponosa. Ta primer kar poziva k potrebi po večji odmevnosti dogodka, saj skoraj po pravilu sodi v nagrajevanje tudi kakšen športnik ali telesnokulturni delavec iz italijanskega zamejstva. Enkrat na leto napovedati in nato napisati kroniko o dogodku je očitno premalo. Omenjam sredstva obveščanja zaradi tega, ker gre v tem primeru za prireditev, ki se je zamejsko občinstvo ne udeležuje množično in je oblikovanje katerekoli zavesti s tem v zvezi odvisno od časopisov, radia in televizije.

Če novinarji sledijo včasih po nekaj tednov poškodbi kakšnega košarkarja ali odbojkarja, bi bilo prav gotovo koristno, da bi se posvetili več tudi nagrajencem, ki so postali takšni po nekaj desetletij naprezanj. Se pa na

mo povezana s
osom. Vsaj tako
ega obveščanja.
Stanko Bloudek,

Rusjan, Tone
Jaušovec precej
ezane s športno
gredo v stotine
setine primerov,

o pri priimkih,
nj popularnima
es trud, ki ga
h in drugačnih
ali Miroslava
ebej porazen je
sti med več ali
ora, je na dlani,
to ponosni.

Svet in Bojan
ombardirati« s
a se vtisnejo v
ni je človek kot

ne daje velike
oda tudi glede
rezultat: 426
zgodovino in
ižno ne vzbuja
ji odmevnosti
en športnik ali
eto napovedati
njam sredstva
itev, ki se je
nje katerekoli

dbi kakšnega
e posvetili več
zanj. Se pa na

drugi strani postavlja vprašanje o neprizadetosti športnih društev, ki prav
gotovo ne posvetijo niti slučajno omembe, obvestila na oglasni deski,
okrožnice (če jih uporabljajo) takšnim dogodkom. Največ bi v tem oziru
moralo seveda napraviti ZSSDI.

Na drugi strani moramo zabeležiti večjo osveščenost glede
tekmovanja za svetovni smučarski pokal Zlata lisica na Pohorju (za 381
vprašancev je prireditev postavilo med pomembne za nacionalni ponos) in
za svetovne rekorde v smučarskih poletih v Planici (366 »spodbudnih«
opredelitev in 257 »nespodbudnih«).

Peto vprašanje je bilo tako rekoč zrcalno četrtemu za osebnosti in
dogodke v prostoru Furlanije Julijske krajine. Glasilo se je:

**Katero od navedenih imen povezujete s slovensko narodno identiteto v
Furlaniji Julijski krajini?**

*Miloš Stergar, Jurij Uršič, Pino Lakovič, Božidar Filipovič, Sergij
Veljak, Irena Tavčar, Duško Jelinčič, Samo Kokorovec, Arianna Bogatec,
Mateja Bogatec, Martin Kranner, Bojan Pavletič, Franko Drasič, Jože
Peterlin.*

Tudi opredelitve povezane z imeni slovenskih telesnokulturnih
delavcev in dejavnih športnikov v Furlaniji Julijski krajini dokazujejo, da so
ljudem javne osebe poznane, dokler se pojavljajo v javnosti, a čim se
odmaknejo – kaj šele, če so nekaj let mrtve! – pa tonejo v pozabo, niso več
v zavesti ljudi in s tem odмира njihova spodbuda v smeri narodne identitete.

Orodnega telovadca, jugoslovanskega državnega reprezentanta
rojenega pri Sv. Ivanu v Trstu, vaditelja, organizatorja velikih poveljnih
telovadnih manifestacij, na katerih je sodelovalo po več tisoč telovadkinj in
telovadcev, mednarodnega sodnika na olimpijskih igrah, svetovnih in
sredozemskih prvenstvih ter sodniškega teoretika uvršča naš vzorec
anketirancev in anketirank med za narodno identiteto pomembne osebnosti
le v 8% primerov. Vsi ostali ga le deloma ali pa sploh ne povezujejo z našo
stvarnostjo (skupaj 575 oseb). Res je, da je Miloš Stergar že nekaj desetletij
pred svojo smrtjo živel v Kopru, a res je tudi, da je zamejska športna
struktura pred nekaj leti objavila njegovo knjigo: Miloš Stergar – Aldo
Rupel *Množična in športna gimnastika*.

Zanemarljivo drugače je z udeležencem olimpijskih iger v Tokiu in
dobitnikom kolajne Jurijem Uršičem iz Gorice, katerega uvršča med
oblikovalce slovenske narodne identitete na športnem področju le slabih
10% anketiranih. V tem primeru se vsiljuje naslednji razmislek: prav je, da

vlagamo organizacijski trud v sedanja dogajanja, ker je prav spodbujati sedanje akterje, ki naj se razvijajo in uveljavijo zato, da bodo zgled in vlečni konj za vse ostale, a z mnogo manj truda bi glede osveščanja, narodne istovetnosti in posledičnega ponosa dosegli iskane rezultate, če bi le nekaj več dali na pretekle lovorike. To bi lahko potekalo z razobešanjem kolekcije posnetkov izbranih osebnosti po hodnikih telovadnic, na šolskih hodnikih, na društvenih sedežih ali celo v publikaciji »najboljših«...

Šahovska mojstra Lakovič in Filipovič se glede iste vsebine vprašanja povzpeta prvi na 23% in drugi na 22,5%, odbojkar Sergij Veljak na 23% in atletinja Irena Tavčar na 28,5%. Himalajca Dušana Jelinčiča so opredelili v 49% primerov za povezanega z oblikovanjem slovenske narodne identitete v FJK, Sama Kokorovca v 70,5% primerov, Arianno Bogatec v 69,5% primerov in Matejo Bogatec v 59% primerov.

Med štirimi živečimi trenerji, organizatorji in animatorji telesnokulturnega gibanja, ki pa pripadajo dvema različnima generacijama, je z 22,5% povezovanja s slovensko narodno identiteto najmanj poznan – verjetno zaradi svoje goriškosti – prof. Martin Kranner, sledi mu prof. Bojan Pavletič s 40%, nato prof. Franko Drasič z 49,5% in prof. Ivan Peterlin z 52%. Ti izidi dokazujejo, da se z generacijskim umikanjem odločilno zmanjša v očeh javnosti povezava med osebami in njihovim življenjskim delom. Če je to po svoje samoumevno in sprejemljivo, ker se s tem ustvarja prostor za nove akterje, je na drugi strani z družbeno narodnega vidika prava škoda, ker gredo v pozabo simboli, ki jih manjšinska narodna skupnost še kako potrebuje.

Škoda nastaja tudi zato, ker se na tak način oblikuje vtis, da nekatere pojavnosti, prireditve, pobude, pristope in rešitve iščemo in najdemo šele v sedanjiku, medtem ko so bile že zdavnaj dognane. To pomeni, da se tudi v odnosu do večinskega dela prebivalstva oblikuje vtis in celo mnenje, da le zelo počasi stopicamo za razvojnim tokom. In še to: drugi in četrti sta tudi pisca in raziskovalca telesnokulturnega gibanja in zato prisotna »na trgu« tudi s knjigami in publikacijami, a na primer Pavletiča absolutno ne povezuje – vzrok pa je nedvomno nepoznavanje – s slovensko identiteto kar 263 anketiranih oseb, Peterlina pa 183.

Tudi šesto in sedmo vprašanje sta »zrcalni« v smislu, da se sklop postavk znotraj samega vprašanja nanaša v prvem primeru na Slovenijo in v drugem na prostor, ki ga prebiva slovenska narodna skupnost v Italiji.

Šesto vprašanje, ki so ga izpraševalke in izpraševalci postavili 626 osebam, se je glasilo:

**Na kateri
ponosni?
da 1 pom**

Seznai

1. Uv

let

2. Sr

(at

3. Sr

(ka

4. Hu

5. Os

(sr

6. Zl

(st

7. Zl

20

8. Sr

pr

9. Kr

10. Zn

11. U

no

12. U

13. Na

14. Sv

15. Pl

16. Dr

Spomnimo naj

Oc

prejšnjih,
možnosti
najrazličn

N

navedenc
kolikih u
dogodkov

Na katere uspehe slovenskih športnikov ste bili v zadnjih letih najbolj ponosni? Razvrstite s številkami od 1 do 6 največ šest dogodkov tako, da 1 pomeni dogodek, na katerega ste najbolj ponosni.

Seznam dogodkov:

1. *Uvrstitev košarkarjev Olimpije na finalni turnir četverice v Rimu leta 1997*
2. *Srebrna kolajna Brigitte Bukovec na olimpijskih igrah leta 1996 (atletika)*
3. *Srebrna kolajna Andraža Vehovarja na olimpijskih igrah leta 1996 (kajak na divjih vodah)*
4. *Humarjev vzpon v Daulagiriju leta 1999 (alpinizem)*
5. *Osvojitev svetovnega pokala Primoža Peterke v letih 1999 in 2000 (smučarski skoki)*
6. *Zlata kolajna Rajmonda Debevca na olimpijskih igrah leta 2000 (strelstvo)*
7. *Zlata kolajna Iztoka Čopa in Luke Špika na olimpijskih igrah leta 2000 (veslanje)*
8. *Srebrni kolajni Mitje Petkovška in Aljaža Pegana - Svetovno prvenstvo v gimnastiki 2002*
9. *Kristalni globus Špele Pretnar v slalomu leta 2000*
10. *Zmaga rokometašic Krima v pokalu državnih prvakinj leta 2001*
11. *Uvrstitev slovenske nogometne reprezentance na svetovno nogometno prvenstvo 2002*
12. *Uvrstitev hokejske reprezentance v A skupino in obstanek v njej*
13. *Naslov svetovnega prvaka Petra Mankoča v plavanju leta 2002*
14. *Svetovni rekord Jolande Čeplak v atletiki leta 2002*
15. *Plavanje po Misisipiju Martina Strela leta 2002*
16. *Drugo*

Spomnimo naj, da smo anketiranje izvajali ob koncu leta 2003 in na začetku leta 2004.

Odgovori na šesto vprašanje so mnogo manj strnjeni kot pri prejšnjih, ker se je lestvica razvrstitev od 1 do 6 razpršila na 16 in več možnosti (če se je na primer kdo spomnil vseh nenavedenih dogodkov) z najrazličnejšimi možnostmi zaporedja.

Najlaže bo razumljivo, kako so se pri odgovorih opredeljevali, če navedemo, kateri dogodki so bili opredeljeni kot prvi poglobitni uspeh in pri kolikih udeležencih ankete, navedli bomo nato »prodornost« posameznih dogodkov kot drugi pomemben uspeh in tako naprej do šestega.

Kot najpomembnejši uspeh slovenskega športa v zadnjih petih letih do izvedbe ankete je 139 oseb opredelilo uvrstitev nogometne reprezentance na svetovno prvenstvo, sledi ji osvojitev svetovnega pokala v smučarskih skokih z 82 opredelitvami, nato Pretnarin kristalni globus s 57 opredelitvami, Martin Strel in plavanje po celotnem rečnem veletoku v ZDA z 52 opredelitvami, Humarje vzpon na Daulagiri s 45 opredelitvami, Brigita Bukovec na olimpijadi leta 1996 s 43 opredelitvami itd. Zadnji trije dogodki na koncu lestvice od spodaj navzgor so hokej, veslanje in kajak na divjih vodah s 3, 7 in 7 opredelitvami. Kar 50 oseb te razpredelnice ni izpolnilo, čemur je edini razumljiv a hkrati pomenljiv vzrok ta, da ne poznajo in se ne zanimajo za športno stvarnost v republiki Sloveniji.

Pri izidih in razporeditvah za 4., 5. in 6. mesto se slika še poslabša in dosegajo manjkajoči odgovori 118, 140 in 160 enot. To si lahko razlagamo s pojavom, da med Slovenci v Italiji obstaja čedalje bolj blede ali premešana slika o športnem dogajanju v Sloveniji, čim bolj se oddaljujemo od vrhunskih športnih izidov.

Za drugi največji uspeh so se vprašanci opredelili takole: največ točk ima Peterka (78), sledi nogomet (76), nato pa Pretnarjeva (64), Bukovčeva (58), Martin Strel (53) ... zadnji trije od zadaj pa so spet Vehovar s kajakom na divjih vodah (6), hokej (7) in rokomet (12).

Za tretji največji uspeh si opredelitve sledijo v tem vrstnem redu: največ točk ima spet Peterka (67), sledi Pretnarjeva (64), nato pa nogomet (61), Bukovčeva (52), Čeplakova (48) ... zadnji trije od zadaj so rokomet (10), gimnastika (11) in hokej (12).

Za četrti največji uspeh si opredelitve sledijo v tem vrstnem redu: Peterka (59), nogomet (47), Pretnarjeva (45), Strel in Bukovčeva (44) ... zadnji trije od zadaj pa so rokomet (6), hokej (13) in Vehovar (14).

Za peti največji uspeh si opredelitve sledijo v tem vrstnem redu: Peterka (53), Pretnarjeva (43), Bukovčeva (42), Čeplakova (36) in Strel (35) ... zadnji trije od zadaj pa so hokej in rokomet (12) ter Mankoč (13).

Za šesti največji uspeh si opredelitve sledijo v tem vrstnem redu: veslanje Čopa in Špika (50), Peterka (40), Bukovčeva (38), Pretnarjeva (36) in košarka (35) ... zadnji trije od zadaj pa so Vehovar (8) in rokomet (10) ter Debevec (13).

Če vzamemo v poštev seštevke opredelitev za vseh šest najboljših razmestitev, potem najdemo na prvem mestu Peterko s 369 omembami, na drugem nogomet s 323 omembami in na tretjem Pretnarjevo s 309 omembami.

njih petih letih
e reprezentance
i v smučarskih
globus s 57
eletoku v ZDA
litvami, Brigita
ji trije dogodki
kajak na divjih
ce ni izpolnilo,
oznajo in se ne

i še poslabša in
ko razlagamo s
ali premešana
ddaljujemo od

le: največ točk
(4), Bukovčeva
ovar s kajakom

vrstnem redu:
to pa nogomet
laj so rokomet

vrstnem redu:
ovčeva (44) ...
(14).

vrstnem redu:
i (36) in Strel
nkoč (13).

vrstnem redu:
retnarjeva (36)
okomet (10) ter

šest najboljših
omembami, na
arjevo s 309

V kotalkanju smo Slovenci v FJK dosegli zavidljive uspehe na najvišjih ravneh – tudi svetovnih. Zato je ta panoga v zadnjih petnajstih letih narodno identifikacijsko zelo pomembna.

Sedmo vprašanje je radovednost preusmerilo zopet v zamejstvo in se je glasilo:

Katerih pojavov zamejskega športa ste bili v zadnjih letih najbolj veseli oziroma so šli mimo vas neopazno? Označite s številkami od 1 do 3 po tri dogodke za vsak pojav. Navedeni dogodki so bili:

Rešitev Jadrana s prenosom v Gorico

Razvoj Beneške planinske družine

Množičnost na Zamejskih zimskih športnih igrah

Uvrstitev Vala v odbojkarsko B1 ligo

Več kot 20 let spominskih pohodov v spomin na Bazoviške junake

Več kot 20 let spominskih pohodov Števerjan – Gonjače – Števerjan

Lakovičevi zborniki

Uvrstitev Kozlovičeve na olimpijske igre

Evropski naslov Tanje Romano

Svetovna uveljavitev plezalca Erika Švaba

Naslovi strelca na glinaste golobe Edija Skoka

Nastopi v A ligi in državnem dresu Mateja Černica

Naslovi Mladininih rolkarjev

Uveljavitev KŠ Kras v namiznem tenisu

Največ veselja je med anketiranimi osebami povzročila osvojitev evropskega naslova v umetnostnem kotalkanju Tanje Romano s 151 opredelitvami; sledi ji s 120 opredelitvami Matej Černic z nastopom v A ligi in v državnem dresu; nato je na vrsti rešitev Jadrana s prenosom v Gorico s 64 opredelitvami in po vrsti Val (45), Beneška planinska družina (39), ŠK Kras (38), Bazoviški pohod (32), Zamejske zimske igre (31), Erik Švab (28), Klavdija Kozlovič (20), Pohod v Števerjanu in Mladina (11), Lakovičevi zborniki (9), o Ediju Skoku pa ni nihče ničesar vedel. Za to razporeditev se ni opredelilo 27 oseb, v glavnem med anketiranci v Nadiških dolinah, kamor novice in obvestila o športnih dogodkih na Tržaškem in Goriškem težko sežejo.

Na drugem mestu so trije najbolj razveseljivi dogodki zabeležili naslednje izide: evropski naslov Tanje Romano (130), Matej Černic (110) in uvrstitev Vala v B1 ligo (62).

Na tretjem mestu so trije najbolj razveseljivi dogodki zabeležili naslednje izide: Tanja Romano (92), Matej Černic (83), Val (54).

zamejstvo in se

**zadnjih letih
te s številkami**
so bili:

*iške junake
e – Števerjan*

očila osvojitev
omano s 151
stopom v A ligi
som v Gorico s
užina (39), ŠK
31), Erik Švab
Mladina (11),
ir vedel. Za to
anketiranci v
dogodkih na

odki zabeležili
Černic (110) in

odki zabeležili
54).

Razporeditev po neodmevnosti in neopaznosti dogodkov pa nasprotno prikazuje naslednjo pomenljivo sliko:

Najbolj neopazno so šli mimo rezultati Beneške planinske družine (108), Edija Skoka pri streljanju na glinaste golobe (103), kar lahko v teh dveh primerih brez pomislekov razložimo z nepoznavanjem tržaških anketirancev (bilo jih je daleč največ) stvarnosti v Nadiških dolinah in na Goriškem, in prav tako rešitev Jadrana s prenosom v Gorico kot tudi pohod Števerjan – Gonjače in nazaj; sledijo Lakovičevi zborniki (obakrat 63), Zimske igre (30), Mladinini rolkarji (25), Klavdija Kozlovič (22), Val (19), ŠK Kras (18), Erik Švab (17), Bazoviški pohod (15), Tanja Romano (6) in Matej Černic (5).

Na drugo mesto med najbolj neopaznimi dogodki so anketiranci postavili: Pohod Števerjan – Gonjače in nazaj (76), streljanje Edija Skoka (75) in dejavnost Beneške planinske družine (72).

Na tretje mesto med najbolj neopaznimi dogodki so anketiranci postavili: streljanje Edija Skoka (89), dejavnost Beneške planinske družine (78) in pohod Števerjan – Gonjače (62).

Z osmim vprašanjem se vračamo v Slovenijo:

Kako so velika tekmovanja pomembna za razvoj slovenskega športa?

Po eni strani gre za preverjanje priljubljenosti in subjektivne ocene o pomembnosti, po drugi strani pa predstavlja vprašanje za zamejske vprašance hkrati preverjanje o tem, ali in koliko sledijo ter posledično poznajo največje športne prireditve v Sloveniji.

Seznam prireditev, ki jim je bil postavljen v preverjanje, je naslednji:

Pokal Vitranc in Zlata lisica (alpsko smučanje)

Maraton Franja (kolesarstvo)

Evropsko prvenstvo v vaterpolu

Šahovska olimpijada

Smučarski skoki v Planici

Evropsko prvenstvo v rokometu

Evropski zimski festival mladih

Evropsko prvenstvo v gimnastiki

Drugo

V italijanskem zamejstvu se izkazuje, da še najbolj zaznavamo pomembnost smučarskih skokov in poletov v Planici: ta postavka je prejela – ob upoštevanju zgornje polovice med šestimi možnimi izbirami od 1 točke do 6 točk (od najmanj pomembne do najbolj pomembne) – kar 533 točk.

Skokom sledi alpsko smučanje na Pohorju in na Vitrancu s 471 točkami in nato evropsko prvenstvo v rokometu s 451 točkami. Razporeditev ostalih pa poteka takole: gimnastika 367 opredelitev, vaterpolo 335 opredelitev, zimski festival mladih 276, šahovska olimpijada 273 in kolesarski maraton Franja 191 opredelitev.

Tudi v tem primeru velja, da se je po prvih treh najbolj znanih prireditvah, precej udeležencev ankete vzdržalo od nadaljnjega razglabljanja. Glede zimskega festivala mladih na primer ni 53 anketirancev (8,5%) vedelo povedati ničesar; o Maratonu Franja pa ni vedelo ničesar 51 anketirancev. Tem moramo dodati tistih 18 (2,9%), ki pri tem vprašanju niso odgovorili na nobeno postavko. Če se kdo vpraša, ali so zahteve po vidljivosti slovenske televizije v Videmski pokrajini zgolj manjšinska kaprica, najde lahko odgovor v zgornjih podatkih. Neudeležba pri odgovorih izvira namreč največ iz tistega območja. Če niso seznanjeni z dogodki in o njih, si ljudje ne ustvarjajo nobene slike, mnenja, odnosa, občutka in v končni fazi istovetnosti – niti športne, niti narodne.

Razširjenost ženskih športnih dejavnosti je za mlada dekleta identifikacijsko pomembna ne le na jezikovno narodni ravni

POMEN ŠPORTA V ŽIVLJENJU POSAMEZNIKA

Ta sklop zaobjema sedem vprašanj.

Prvo oziroma 9. po vrsti je povsem enostavno. Glasi se:

Ali ste športno aktivni?

Negativni odgovor je dopuščal preskok 10. vprašanja, ki ga obravnavamo tik za tem.

Na 9. vprašanje je pritrdilno odgovorilo 375 oseb ali 59,9%, nikalno pa 251 oseb ali 40,1%. Relativno zelo visok odstotek ljudi, ki je odgovorilo pritrdilno – sicer si ne smemo delati utvar, da se med prebivalstvom tolikšen odstotek oseb ukvarja z gibalnimi dejavnostmi – je razložljiv z izbiro našega vzorca, še posebej pa s široko pahljačo možnosti glede pogostnosti (občasno – pogosto – redno), ki jih je nudil vprašalnik, kar moramo pomnožiti tudi z dvema variantama glede strukture vadbe (organizirano in neorganizirano); poleg tega je anketirance spodbujal k preverjanju, koliko so športno aktivni, seznam najbolj razširjenih 28 športnih panog, katerim so lahko poljubno dodajali nenavedene in zato manj prisotne ali manj znane športe, kot so badminton, športno plezanje, aikido, joga, gorsko kolesarjenje, aerobika, ježa, dviganje uteži, kotalkanje, surfing, rolkanje itd. Vsekakor pa so lahko navedli le do šest športnih panog in jih nato umestili v zgornje številčno pogoste in organizacijske postavke.

Vzemimo na primer odbojko, ki je najznačilnejša moštvena športna panoga za Slovence v Italiji. Z njo se ukvarja v katerikoli trajni obliki in kot poglobitvi ali postranski šport 14% anketirancev in anketirank. Z nogometom se v enakih statističnih okvirih ukvarja prav tako 14% anketirancev (zgolj moških!). Za košarko velja po tej opravljeni raziskavi, da se z njo ukvarja 6,9% vprašancev (tudi zgolj moških).

Planinstvu in alpinizmu (mnogo manj) se posveča 21,6% anketiranih oseb obeh spolov; od občasnih neorganiziranih do rednih organiziranih oblik – teh je zaradi značaja dejavnosti seveda mnogo manj (še manj je rednih neorganiziranih oblik, ker bi bile za planinstvo pravi absurd).

Z alpskim smučanjem se zabava, muči ali tudi tekmuje 21,3% anketiranih oseb očitno obeh spolov, kar je ob upoštevanju potrebne obleke in tehnične opreme dokaj visok odstotek.

Kolesarstvo je priljubljeno v smislu več ali manj aktivnega ubadanja z njim pri 16% anketiranih oseb.

Plavanje je prisotno v takšni ali drugačni obliki v 11,9% primerov anketiranih oseb. Omeniti je vredno, da ne gre le za aktivnost na obali

71 točkami in
itev ostalih pa
i opredelitev,
arski maraton

najbolj znanih
nadaljnje
anketirancev
elo ničesar 51
em vprašanju
so zahteve po
lj manjšinska
pri odgovorih
dogodki in o
občutka in v

Identifikacijsko

Tržaškega zaliva temveč tudi v bazenih čez mejo v Sloveniji, kamor zahajajo zlasti mlajši na razne tečaje.

Sledi tekanje prav tako z 11,9%, aerobika/fitness 6,8%, rekreacijska telovadba s 5,9%, aktivna hoja s 3,1%, deskanje na snegu z 2,8%, jadranje z 2,7% in okrog 1% jahanje, deskanje na vodi, kotalkanje, gorsko kolesarjenje, odbojka na mivki, potapljanje, atletika in joga.

Nekatere športne panoge pri tem naštevanju niso prisotne, kljub temu, da se z njimi v okviru slovenskega manjšinskega športa v Italiji ukvarja kar nekaj ljudi, ker so značilne za mladino do 14. ali 16. leta starosti, te pa nismo zajeli v vzorec razen prav res redkih izjem, kot je razvidno iz podajanja podatkov o sestavi vzorca. Tak primer je ritmična gimnastika.

Enajsto vprašanje je pobaralo anketirance:

V katerih športnih panogah ste pasivno dejavni kot gledalci, športni funkcionarji, starši otroka, ki se ukvarja z gibalnimi dejavnostmi ali drugo. Navedite tudi športno panogo in zaporedje štirih športov.

Glede neposrednega obiska športnih dejavnosti – prav gotovo gre pri tem za tekmovanja ali drugačne nastope – se je izkazalo, da je soudeleženih 249 anketirancev ali 38,7%. Panoga, ki ji najbolj sledijo je z 72 opredelitvami ali 11,5% nogomet. Sledi odbojka s 64 ali 10,2% opredelitvami, njej pa košarka z 52 ali 8,3% opredelitvami na celotno populacijo vprašanih. Omembe vreden odstotek 1,6 % doseže še alpsko smučanje in morda namizni tenis z 1,3%, ostalo pa je vse zanemarljivo.

Seveda so števila angažiranih funkcionarjev mnogo manjša od gledalcev: na prvem mestu je odbojka z 2,2% anketirancev, ki se ji posveča, sledi nogomet z 1,4% in košarka z 1,3%; omembe vreden je tudi namizni tenis z 0,6%.

Presenetljivo je, kako malo staršev sledi dejavnostim svojih otrok. Lahko mirno trdimo, da gre za spremstvo le nedoraslih, ko predvsem matere prevažajo otroke na tekme in nastope ter se verjetno med dogajanjem oddaljijo po opravkih in se vrnejo na koncu. Tudi v tem primeru je na prvem mestu odbojka, sledi pa ji plavanje, medtem ko sta košarka in nogomet enakovredno zastopana (ustrezni odstotki so naslednji: 1,8%, 1%, 0,6% in 0,6%). Iz tako nizkih števil lahko sklepamo, da je motorizacija športno aktivne mladine zelo visoka in si sama pomaga glede prevozov na igrišča oziroma poskrbi njihovo društvo za prevoze s kombiji. Na ta način ni potrebno staršem opravljati šoferske službe, to pa se seveda odraža na njihovo osveščenost ali vsaj informiranost glede športnih dejavnosti,

dogajanj, osebnosti in na koncu tudi identitete. Skratka, mnogo manj se poistovetijo z dejavnostjo svojih otrok, kot bi lahko sicer bilo.

Glede druge panoge po vrsti zanimanja se zaporedje v bistvu ne spremeni, so pa seveda števila razpolovljena za vse vrste prisotnosti. Prav tako pri tretjem in četrtem navedenem športu števila in odstotki padajo, kar je razumljivo, saj je povprečno malo ljudi, ki si lahko privoščijo toliko nedelovnega oziroma prostega časa, da sledi večjemu številu športnih panog, razen morda novinarjev, vodilnih funkcionarjev v športnih društvih z več sekcijami in del profesorjev telesne vzgoje, ki niso panožno zaverovani v eno samo aktivnost.

Dvanajsto vprašanje je bilo zelo jedrnato:

Ali spremljate športne dogodke v sredstvih obveščanja?

Na tako okvirjeno vprašanje je odgovor zelo jasen in čist. Do nerazumljivega odgovora je prišlo le v štirih primerih, glavna dva rezultata pa kažeta, da je 497 oseb odgovorilo pritrdilno, 125 oseb pa je zanikalo, da bi kdajkoli sledile športnemu dogajanju v sredstvih obveščanja. Glede prve skupine seveda velja, da je sledenje zelo različno glede števila sredstev obveščanja (TV, radio, časopisi, elektronske spletne strani), ko nekateri uporabljajo vse možnosti, drugi le nekatere, tretji pa se omejijo na eno samo. Enako velja za športne panoge. Razpredelnica, ki je bila na razpolago, je namreč omogočala omembo šestih športnih panog. Če jih pomnožimo s štirimi navedenimi sredstvi obveščanja, dobimo kar 24 možnih podatkov.

Iz gostega naštevanja rezultatov, ki ga je posredoval računalnik, bomo izluščili in posredovali najznačilnejše in morda tudi zanimive.

Televizijo kot priljubljeno sredstvo za zasledovanje za anketirance najpomembnejše športne panoge je navedlo 437 oseb, sledi branje časopisov s 313 osebami, poslušanje radia s 101 osebo in ogledovanje računalniških spletnih strani z 71 osebami. Ta zadnji podatek nam pove, da le 11,4% anketirancev uporablja to najnovejše sredstvo.

Po pridobljenih podatkih sledijo navedeni vprašanci kar 26 različnim športnim panogam po televiziji, 20 panogam po časopisih, 17 panogam po medmrežju in 10 panogam po radiu.

Naslednji podatek nekoliko sovпада s podatkom iz enajstega vprašanja, ki je spraševalo po pasivni udeležbi v športnih dejavnostih, a z določeno funkcijo (starš, funkcionar, novinar...) in tudi kot navaden gledalec: trinajsto vprašanje namreč vsebuje tudi »prisotnost na športnih igriščih v živo«, kar je seveda isto kot »gledalec«. V tem primeru je v vprašalniku sistemska napaka, ki je ušla očem sestavljavcev. Kakorkoli že

pa razpolagamo z dodatnim podatkom o neposredni prisotnosti gledalcev v živo na igriščih. Na osnovi odgovorov zvemo, da gleda v živo športna dogajanja 31,3% anketiranih oseb in sicer največ košarko (9,1%), odbojko (8%) in nogomet (7%), prag 1% pa dosežeta smučanje in jadranje.

Vrnimo se na sredstva množičnega obveščanja. Po televiziji sledi največ gledalcev nogometu (25,9%), odbojki (8,9%), košarki (8,6%), smučanju (7,3%), avtomobilizmu (3,7%), atletiki (2,3%), kolesarstvu in motociklizmu (2,2%). Športne strani časopisa pritegnejo največ bralcev, ki jih zanima nogomet (17,6%), odbojka (10,4%), košarka (8,6%), smučanje (3,4%), atletika (1,6%), kolesarstvo (1,4%) in motociklizem (1%).

Na medmrežju brskajo za športnimi novicami in dosežki tisti, ki jih zanima nogomet (4,6%), odbojka (2,1%), in košarka (1,1%); ostale panoge so zanemarljivo prisotne, saj ne dosežejo niti 1%. Po radiu, kot smo zapisali, poslušajo ljudje novice o dokaj omejenem številu športnih panog, toda osredotočajo se na nogomet (10,9%), nato pa odstotki strmo padejo na 2,2% za košarko in 1,1% za odbojko. Ostale panoge so skoraj povsem odsotne.

Glede druge za anketirance najpomembnejše športne panoge se zaporedne športov v bistvu ne spreminja; poveča se odstotek pri gledanju smučanja po televiziji (7,7%) in zlasti avtomobilizma, ki poskoči na 5,3%.

Pri tretjem športu po pomembnosti se premakne na prvo mesto smučanje (8%), sledijo pa košarka (7%), odbojka 4,8%) in nogomet (4,5%), avtomobilizem se dodatno dvigne (5,9%), dober odstotek pa doseže tudi atletika (4,8%). Tudi glede četrte športne panoge velja, da sledi po televiziji največ ljudi smučanju (6,5%), nato pa odbojki, košarki in kolesarstvu; glede časopisov je smučanje spet na prvem mestu (5,1%), nato košarka in atletika (2,4%) ter po vrsti ostali navedeni športi.

Le nekaj desetih vprašanih osebje navedlo podatke o zanimanju tudi za četrto športno panogo, za peto in šesto pa seveda še manj.

Štirinajsto vprašanje je ostalo na področju medijev in se je glasilo: **Kateri športni panogi bi po vašem mnenju morala sredstva obveščanja (TV, radio, časopisi, medmrežje) namenjati največ pozornosti? Naštejte največ tri športne panoge.**

Najprej naj navedemo, da so glede televizije anketiranci navedli kar 45 športnih panog, ki bi bile vredne večje pozornosti. Pri izbiranju je sodelovalo 66,6% vzorca. Največje pozornosti bi morala biti deležna odbojka (9,6%), takoj za njo pa atletika (9,3%), košarka (8,9%) in nogomet (6,7%); tudi smučanje (4,5%) in kotalkanje (2,2%) imata kar nekaj navijačev.

gledalcev v
ivo športna
(%), odbojko
e.

eviziji sledi
rki (8,6%),
esarstvu in
bralcev, ki
, smučanje
).

i tisti, ki jih
stale panoge
mo zapisali,
panog, toda
ejo na 2,2%
odsotne.

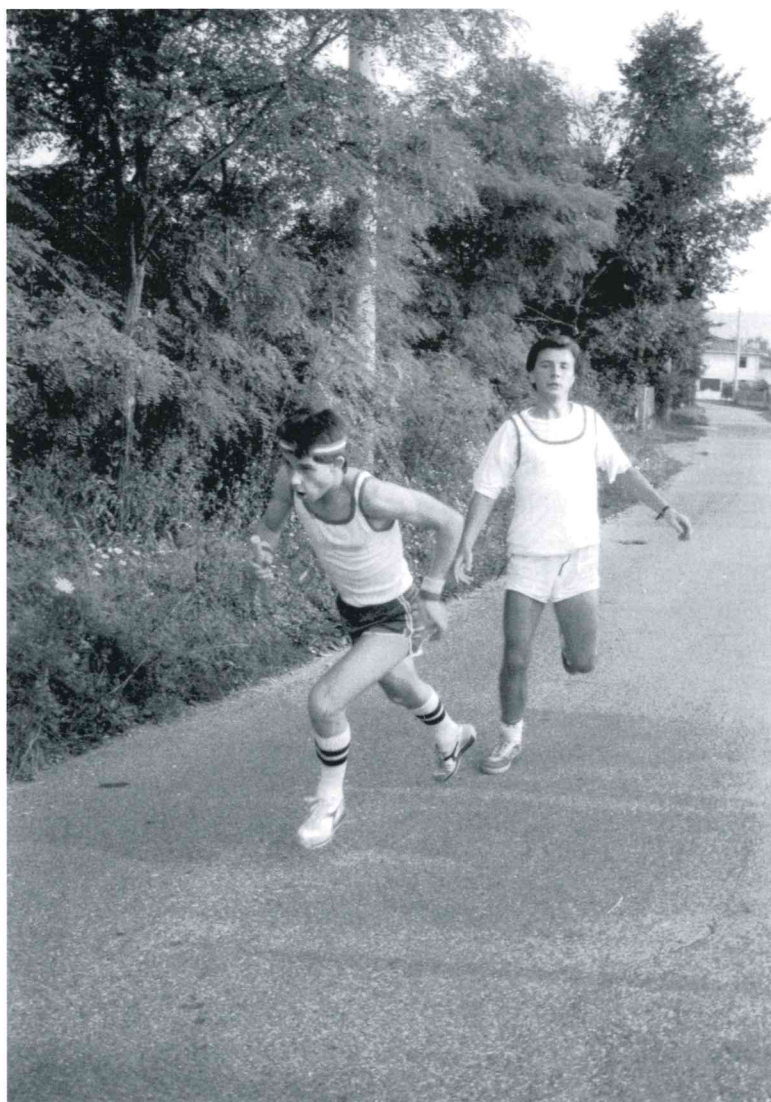
panoge se
pri gledanju
na 5,3%.

prvo mesto
met (4,5%),
doseže tudi
po televiziji
rstvu; glede
a in atletika

imanju tudi

e je glasilo:
obveščanja
ti? Naštejte

navedli kar
izbiranju je
viti deležna
in nogomet
kar nekaj

Tudi priložnostne prireditve zunaj lig in zvez utrjujejo skupinsko pripadnost, če se povezujejo z izročilom in domačim ozemljem.

Glede radia so zahteve minimalne. Časopisi pa naj bi več pisali o odbojki, nogometu, atletiki in košarki; več kot 1% odgovorov so dosegli še smučanje, roket, motociklizem in plavanje. Opredelitve za medmrežje so zanemarljive.

Vsi ti podatki se nanašajo na prvo izbiro športne panoge. Za drugovrstno izbiro velja, da je največjega zanimanja glede televizije vredna košarka, sledijo pa odbojka, smučanje, atletika, plavanje, gimnastika, nogomet in kajakaštvo, kolesarjenje, umetnostno drsanje na ledu in tenis. Glede časopisja se zahteve po večji prisotnosti tičejo v zaporedju košarke, odbojke, nogometa...

Za tretjo panogo se glede televizije ni opredelilo kar 444 oseb, glede radia, časopisa in medmrežja pa še mnogo več.

Petnajsta naloga-vprašanje se je glasilo:

Ocenite stopnjo strinjanja s spodaj navedenimi trditvami na lestvici od 1 do 6, pri čemer pomeni oznaka 6 največjo stopnjo strinjanja.

1. *Za ogled dobre tekme si vedno vzamem čas*
2. *Slovenci imamo dober odnos do vrhunskih športnih dosežkov*
3. *Ko gledam tekmo, vedno navijam z vsem srcem*
4. *Redno spremljam Olimpijske igre*
5. *Veselim se uspehov, ki jih slovenski šport doživlja v zadnjih desetih letih*
6. *Če bi se moj otrok želel ukvarjati se s športom, bi mu to omogočil/a*
7. *Športni dogodki so premalo prisotni na TV in v drugih sredstvih obveščanja*
8. *Vsaj enkrat na mesec grem na športno tekmo*
9. *Nastop slovenske nogometne reprezentance na svetovnem prvenstvu sem redno spremljal/a preko množičnih sredstev obveščanja*

Zaradi poenostavitve branja odgovorov oziroma opredelitve anketiranih oseb smo združili ocene od 1 do 3 v enotno skupino »nestrinjanja«, ocene od 4 do 6 pa v enotno skupino strinjanja s postavljeno trditvijo.

Na trditev št. 1 je 357 oseb ali 56,9% odgovorilo, da si ne jemlje vedno časa za ogled dobre tekme, 41,5% pa spada v zgornjo polovico; razliko do 100% predstavljajo tisti, ki niso odgovorili.

Za drugi odgovor na postavljeno trditev je značilno, da so se opredelitve osredotočile na sredino lestvice z rahlim nagibom k popolnemu strinjanju.

Pri opredelitvi čustvenega odnosa do dogajanja, ki se v športu kaže preko navdušenega navijanja, so vprašane osebe izbrale umirjenost.

Nestrinjanje s trditvijo je namreč posredovalo 354 oseb, strinjanje pa 262. Tudi pri tem odgovoru imamo seveda peščico oseb, ki ni odgovorila na vprašanje.

Majhno presenečenje morda doživimo pri odgovorih na šesto trditev, saj kažejo, da Olimpijske igre ne osredotočajo tolikšne pozornosti, kot si običajno predstavljamo. Kar 271 oseb ali 43,3% vprašanih se s trditvijo ne strinja, upoštevati pa moramo, da je slednja zelo ostro opredeljena, ker vsebuje prislov »redno«: to pomeni, da tudi med temi 271 osebami marsikdo vsaj občasno spremlja to največjo športno manifestacijo.

Peta trditev je specifična za anketo o povezavi narodne istovetnosti in ponosa, ker govori o čustvenem odnosu do dosežkov slovenskega športa. Rezultat je z vidika narodnega poistovetenja dober, saj se opredeljuje za zgornjo polovico vrednostne lestvice 71,5% vprašanih in tudi osipa pri odgovorih je zelo malo.

Odgovori na šesto trditev razkrivajo starševski odnos do gibalnih dejavnosti in ustrezno pripravljenost, da se otroci posvečajo kakšni športni panogi. Opredelitve so plebiscitarne z 92% v prid ukvarjanja z gibalnimi dejavnostmi. Ker pa takšnega odstotka ne beležimo v društvih in združenjih, ali smo morda upravičeni, da opravimo logično sklepanje in iščemo vzroke manjšega števila otrok v raznih športnih sekcijah v njih samih, v njihovi »neželji«? Slutnja in izkušnja mi šepetata, da tiči vzrok razkoraka med 92% pripravljenostjo staršev, da omogočijo sinovom in hčerkam ukvarjanje s športnimi dejavnostmi, in odstotki dejanske prisotnosti v dekliški polovici otroške populacije. To pa je vsebina drugačnega in dodatnega preverjanja, ki tokrat ni bilo izvedeno.

Sedma trditev je bila postavljena za »vselej lačne« iskalce športnih dogodkov v sredstvih obveščanja. S trditvijo se večina vprašanih oseb ne strinja – teh je 378 ali 60,4%, kar pomeni, da mediji kar dobro pokrivajo športni informacijski prostor. V podkrepitev te ocene dodajmo, da je sedma trditev prejela najvišjo oznako na lestvici od 1 do 6 le v 57 primerih.

Vsaj mesečni neposreden obisk športnega dogodka je z najvišjo oceno potrdilo 113 oseb, zanikalo pa 282. V sedaj že običajna dva skupna »razreda« zbranih rezultatov se je pritrdilno zbralo 33,3% odgovorov in 65,6% nikalno opredeljenih odgovorov.

Deveta trditev je po vsebini in časovno že nekoliko odmaknjena od sedanjega zanimanja in vzbujanja pozornosti, med opravljanjem ankete pa je bila še živa in zanimiva. Vsekakor se je z njo strinjalo 280 oseb, ni pa prepričala 340 oseb. Skrajno izbiro 6. vrednostnega razreda je opravilo 110 oseb, za drugo skrajnost pa se je opredelilo 185 oseb.

POMEN ŠPORTNIH PANOG IN ŠPORTNEGA REZULTATA

Ta sklop ankete je zaobjemal tri vprašanja. Vprašanje št. 16 se je glasilo: **V katerih športih je v svetu po vašem prepričanju konkurenca največja oziroma je najtežje osvojiti naslov svetovnega prvaka?** Vprašane osebe so lahko izbrale le tri športne panoge. Na razpredelnici je bilo navedenih 28 disciplin, mogoče pa je bilo dodati take, ki niso bile navedene.

Pri obdelavi odgovorov smo dobili naslednjo razvrstitev:

287 oseb je ocenilo, da je konkurenca najhujša v atletiki, sledi košarka s 85 izbirami, kolesarstvo s 60 izbirami, nogomet s 43 izbirami, jadranje s 27 izbirami, hokej na ledu z 22 izbirami, športna gimnastika z 21 izbirami, ritmična gimnastika s 16 izbirami, judo z 12 izbirami, za vse ostale panoge pa se je opredelilo manj kot po 10 oseb.

Vprašanje št. 17 je dajalo vprašanim osebam veliko virtualno moč odločanja glede podeljevanja sredstev. Glasilo se je:

Če bi imeli možnost, ali bi spremenili javno finančno podporo v korist določenega športna? Kateremu športu bi namenili več denarja in kateremu bi ga odvzeli? Navedite največ tri športe, ki bi jim dodali, in tri, ki bi jim odvzeli.

Na prvem mestu v primeru možnosti dodajanja se po izbiri anketiranih oseb največkrat pojavlja atletika (108), sledi odbojka (69), nato pa košarka (38), plavanje (30), smučanje (24), namizni tenis (17), ples (14), gimnastika (13) itd. 178 oseb se ni opredelilo.

Na drugem mestu se v primeru možnosti dodajanja največkrat pojavlja plavanje (42), sledi mu odbojka (35), in nato atletika (31), smučanje (27), planinstvo (24), košarka (23), gimnastika (21), drugo (13) itd. Opredelilo se ni kar 309 oseb.

Na tretjem mestu v primeru možnosti dodajanja se največkrat pojavlja plavanje (31), sledijo mu atletika (18), gimnastika (17), odbojka (16), rokomet (12), judo (10) itd. V tem primeru se ni opredelilo 412 oseb, kar daje slutiti, da tudi med ljudmi, ki športnemu dogajanju sledijo, ni velike osveščenosti o porazdeljevanju sredstev.

Sedaj pa pogledajmo **izbire glede zanikanja sredstev** športnim panogam, ki jih imajo po mnenju anketiranih oseb preveč ali pa niso zaslužne za količino denarja, ki ga prejemajo.

Na prvem mestu v primeru možnosti odvzemanja se največkrat pojavlja nogomet (467!), vse ostale izbire so zanemarljive, saj ne dosegajo niti petih primerov. Ni se opredelilo 126 oseb.

Na drugem mestu v primeru možnosti odvzemanja se največkrat pojavlja košarka (58), sledi ji avtomobilizem (49), nato tenis (38), smučanje (12) itd. 395 oseb se ni opredelilo.

Na tretjem mestu v primeru možnosti odvzemanja se največkrat pojavlja tenis (20), sledi mu avtomobilizem (19), košarka (14), golf (13) in smučanje (12). V tem primeru se kar 500 oseb ni opredelilo v dokaz »dobrohotnosti« celotnega vzorca, saj bi sicer lahko poudarjali svoje nestrinjanje glede marsikaterega dodeljevanja javnih sredstev.

Vprašanje št. 18 je bilo najbolj razčlenjeno in odgovarjati nanj je bilo najbolj zapleteno. Posledično je tudi analiza odgovorov nekoliko težavnejša. Zaradi boljšega razumevanja je koristno, da vprašanje najprej navedemo:

Kako vrhunski rezultati slovenskih športnikov v Sloveniji in v Furlaniji Julijski krajini v naštetih športnih panogah vplivajo na razvoj slovenskega športa, na narodno identiteto in na prepoznavnost slovenskih športnikov v Sloveniji, Italiji, Evropi in na svetu? Na razpolago za izbiro je 20 športnih panog (mogoče je dodati druge), označite pa jih lahko le šest in morate jih razvrstiti po pomembnosti od 1. do 6. mesta, pri čemer ima oznaka 6 največji pomen.

Seznam športnih panog po abecednem redu: atletika, balinanje, gimnastika – športna, gimnastika – ritmična, jadranje, karate, kajak kanu – divje vode, kolesarstvo, košarka, lokostrelstvo, namizni tenis, nogomet, odbojka, planinstvo in alpinizem, rokomet, rokanje, smučanje, strelstvo, športni ribolov, tenis, drugo 1, drugo 2, drugo 3.

Odgovore bomo razčlenili po vrsti po posameznih športnih panogah, na koncu pa bomo sestavili lestvico od najpomembnejšega športa do najmanj pomembnega (do še dovolj upoštevane panoge).

Pomen za razvoj slovenskega športa.

Atletiko je ovrednotilo z zgornjo polovico ocen (od 4 do 6) 77% tistih oseb, ki so se zanj sploh odločile, kajti 229 je ni vključilo v šesterico pomembnih športov. Za balinanje se ni odločilo kar 583 oseb, kar je zgovoren pokazatelj neupoštevanja tega športa. Tudi športna in ritmična gimnastika ne sodita med pomembne športe v opisanem okviru, saj ju ni izbralo 553 in 561 oseb. Jadranje omenja 247 oseb od 626, glede pomembnosti pa ga uvrščajo v sredino. Karate ni omenbe vreden (omeni ga le 28 oseb). S kajakaštvom je rahlo bolje (80 oseb). Tudi kolesarstvo je presenetljivo zanemarjeno, saj ga upošteva le 167 oseb. S košarko je

drugače: zanjo se je opredelilo 412 oseb, od teh jo v zgornjo polovico pomembnosti uvršča 91% oseb. Lokostrelstvo kot manj znan šport ni prejelo upoštevanja vrednih točk. Namizni tenis je označilo le 122 oseb. Za nogomet se je opredelilo 345 oseb in od teh jih 86% meni, da je dokaj pomembna športna panoga. Skoraj enako število oseb je izbralo odbojko (343), v odstotkih pa se je za njeno pomembnost opredelilo 83,4%. Za planinstvo navija 224 oseb, od teh pa ga ima za pomembno dejavnost 88% vprašanih. Za rokomet se je odločilo 108 ljudi in za rolkanje 94. Pri smučanju število poskoči na 445 in da je to pomembna športna panoga meni 85,6 teh oseb. Strelstvo ima le 21 privržencev, športni ribolov 26, tenis 77, za športne panoge, ki jih ni na seznamu, pa se je opredelilo 16 oseb.

Pomen za nacionalno identiteto

Atletiko je izbralo 397 oseb, balinanje 41, športno gimnastiko 73, ritmično gimnastiko 65, jadrnanje 250, karate 27, kajakaštvo 86, kolesarstvo 163, košarko 401, lokostrelstvo 25, namizni tenis 123, nogomet 334, odbojko 334, planinstvo 232, rokomet 111, rolkanje 92, smučanje 452, strelstvo 24, športni ribolov 29, tenis 65 in drugo 16.

Pomen za prepoznavnost slovenskih športnikov v Sloveniji, Italiji, Evropi in svetu

Atletika je nabrala 393 opredelitev, balinanje 45, športna gimnastika 73, ritmična gimnastika 64, jadrnanje 265, karate 26, kajakaštvo 82, kolesarstvo 161, košarka 395, lokostrelstvo 29, namizni tenis 140, nogomet 325, odbojka 344, planinstvo 227, rokomet 98, rolkanje 123, smučanje 419, strelstvo 17, športni ribolov 28, tenis 67 in drugo 12.

polovico
ni prejelo
oseb. Za
t je dokaj
o odbojko
3,4%. Za
nost 88%
e 94. Pri
noga meni
, tenis 77,
b.

astiko 73,
olesarstvo
met 334,
anje 452,

Sloveniji,

imnastika
aštvo 82,
, nogomet
anje 419,

S široko pahljačo dejavnosti je mogoče kriti vse letne čase in zagotavljati raznovrstnost, kar veča občutek vsestranskosti in sposobnosti lastne skupnosti.

ZAKLJUČKI

Anketiranje je zaobjelo v to raziskavo 626 oseb. Več kot polovica teh ima zaključeno maturo (341), stotnija med njimi ima zaključeno malo maturo in več kot sto je dokončalo univerzitetni študij na prvi ali drugi stopnji.

Tudi to preverjanje je potrdilo, da je med Slovenci v Italiji jezik najpomembnejša vrednota, s katero se narodno poistovetijo. V slovenskem republiškem prostoru jih narodno najbolj ozavestita kulturna dediščina in naravno bogastvo, takoj za tem pa šport.

Iz odgovorov hkrati izhaja, da niso prepričani v veliko prodornost športnih prireditev in publikacij v funkciji uveljavljanja slovenstva v FJK. Tudi Triglav ni na splošno med predmeji mit, ki pa se je uveljavil v planinskih krogih. Poznavanje odmevnih osebnosti iz zgodovine slovenskega športa je prisotno le v ozkem krogu stroke, ne pa med ljudmi. Nizki odstotki poznavanja stvarnosti v Sloveniji izvirajo delno tudi iz dejstva, da na nekatera območja FJK ljubljanska RTV še vedno ne more prodreti, kar je nepojmljivo za današnji tehnološko prekrit svet.

Glede odmevnih imen iz športnega področja Slovencev v Italiji izhajata dve ugotovitvi: prva se tiče ozemeljske razčlenjenosti in posledično nepoznavanja dogodkov in osebnosti iz sosednje pokrajine, druga pa neverjetno hitrega »brisanja« iz spomina prejšnje generacije, ne glede na dosežke in zasluge.

Iz odgovorov na marsikatero vprašanje v eni ali drugi obliki izhaja, da so vprašanci dokaj kritični do nogometne igre, navdušujejo pa jih zimski športi. Zato je na primer Peterka v enem izmed seštevcev poznavanja in priljubljenosti pred odmevno uvrstitvijo državnega nogometnega moštva. Kar se pa tiče zanimanja za razne športne panoge preko sredstev obveščanja, je nogomet na prvem mestu, sledita mu odbojka in košarka, nato smučanje, a upoštevati je potrebno pogostnost avtomobilizma in motociklizma, ki sta značilni panogi za mlajše generacije navijačev.

»Maščevalnost« zaradi pretirane komercializacije se kaže v odgovorih glede možnosti prerazporeditve sredstev med različnimi športi. Skoraj vsi bi odvzeli nogometu, da bi darovali atletiki, odbojki in košarki.

Največji pomen za narodno identiteto ima po tem pregledu smučanje, sledijo mu atletika, košarka, z enakim številom prepričanih privržencev nogomet in odbojka; omembe vredni panogi sta tudi jadranje in planinstvo.

CONCLUSIONI

Il sondaggio ha interessato 626 persone: più della metà ha ottenuto la maturità (341), un centinaio la licenza media e più di cento persone ha concluso gli studi universitari di 1. o 2. grado.

Anche questa ricerca ha confermato che tra gli sloveni in Italia la lingua è il valore più significativo per l'identificazione nazionale. In Slovenia invece gli sloveni, cittadini italiani, si identificano principalmente con la tradizione e le ricchezze naturali, seguite immediatamente dallo sport.

Dalle risposte consegue che non sono convinti del tutto sulla bontà delle manifestazioni e delle pubblicazioni sportive come funzionali all'affermazione della propria comunità nel FVG. La conoscenza di famosi personaggi della storia dello sport sloveno si limita ad una cerchia ristretta degli addetti ai lavori mentre la gente comune non li conosce. Le basse percentuali sulla conoscenza degli avvenimenti sportivi in Slovenia derivano anche dal fatto che in ampie zone del FVG non è possibile seguire la TV slovena – un'assurdità per l'attuale mondo tecnologico.

In merito ai nomi noti dello sport sloveno in Italia risaltano due fatti: il primo riguarda l'articolazione territoriale e di conseguenza la non conoscenza degli eventi sportivi delle province attigue, il secondo invece rivela l'incredibile "cancellazione" nella memoria degli intervistati dei protagonisti delle generazioni precedenti, indipendentemente dai successi e dai meriti.

Da numerose risposte si desume che gli intervistati sono piuttosto critici nei confronti del gioco del calcio, mentre si entusiasmano per gli sport invernali. L'ex campione mondiale di salto con gli sci Peterka è quindi più considerato di un'importante qualificazione europea nel calcio. Ma le discipline sportive più seguite attraverso i mass media sono in ordine il calcio, la pallavolo, la pallacanestro, lo sci; da sottolineare l'interesse per l'automobilismo e il motociclismo, diffuso tra le nuove generazioni.

La "vendetta" della gente contro la commercializzazione dello sport risalta nelle risposte che prevedono la distribuzione alternativa delle risorse tra le varie discipline. Quasi tutti toglierebbero i soldi al calcio per darli all'atletica, alla pallavolo, alla pallacanestro.

Il valore più alto per l'identità nazionale è dedicato in base a questa ricerca allo sci, seguito dall'atletica, dalla pallacanestro, da un numero uguale di tifosi convinti nella pallavolo e nel calcio; degni di considerazione anche la vela e l'alpinismo.

CONCLUSIONS

Interviewing for this research involved 626 persons. More than half of them have a high-school certificate (341), a hundred of which for a two-years curricular study, whereas more than hundred interviewees have a university degree, either a bachelor's (four or five years) or an associate's (two years) one.

One more time, this study gives evidence that the essential value among the Slovenes in Italy is language, which is also the foundation for their national identity, on the other side in the Republic of Slovenia Slovenes' national consciousness is primarily based on cultural inheritance and beauties of nature, with sports following immediately after.

From the answers emerges also how they are not persuaded in a great achievement of sports competitions and publications in means of affirmation of slovenity in the region Friuli Venezia Giulia. Knowledge about important personalities from the history of Slovene sport is limited to a very narrow group of involved people, and is not wide among the others. The low percentage of awareness about the sports situation in Slovenia is also due to the fact that the Radio-television Slovenia can still not broadcast in some areas of FVG – FJK, which is evidently not plausible in today's hyper technological world.

About important names of sportsmen in the area of the Slovenes in Italy, two considerations can be drawn: the first refers to the division of the territory and the subsequent lack of knowledge on facts and personalities from the neighbouring country, the second is about the unbelievably quick "deletion" of the former generation, regardless of its achievements and merits.

From many answers to quite various questions is deduced that interviewees are rather negative towards football, whereas they get inflamed by winter sports. It therefore turned out that world's champion in ski jumping Peterka is more popular than a football team's qualification for in an important European championship. With regards to sports in the mass media, football is still in the first position, followed by volleyball and basketball, with skiing coming short after. It is important to state out the increasing interest for car and motorcycle racing among younger generations of fans.

"Vengeance" on sports commercialisation is clearly shown in answers that allowed interviewees to give their opinion about the alternatives on the financing of various sports. Almost the majority would take money from football and give it to athletics, volleyball and basketball.

The most important value for national identity, in accordance to this research, is given to skiing, followed by athletics, basketball, with the same number of supporters football and volleyball; also sailing and mountaineering (or alpinism) are important to be mentioned here.

DODATKI

Zavest in samozavest posameznikov in skupin, kajpak tudi celotne manjšinske skupnosti, utrjujejo in razvijajo številni dejavniki, med njimi tudi pisana beseda, radijske in televizijske oddaje, dosežki in uveljavitve. Na naslednjih nekaj straneh navajamo najpomembnejše tovrstne dejavnike s področja telesne kulture, saj naj bi samozavedanju slovenskega prebivalstva v Furlaniji Julijski krajini služila tudi ta publikacija s svojimi izsledki in podatki.

Bibliografija slovenske telesne kulture v Italiji

ABRAM Lojze - Od Jadrana prek Triglava

BRIŠČAK Franc - Športni klub Devin 30

JELINČIČ Dušan - Zgodovina slovenskega planinskega društva Trst

- Zvezdnate noči
- Le notti stellate - italijanski prevod Zvezdnatih noči
- Biseri pod snegom
- Perle sotto la neve - italijanski prevod Biserov pod snegom
- Budovo oko
- Tisti vonj po Krasu

KLEMŠE Vlado - Teh naših petdeset let 1945-1995

LAKOVIČ Branko - 30 let naše košarke 1965-95

- Naši "azzurri" - I nostri Azzurri
- Jadran 25 (soavtor Sergio Tavčar)
- Bor 40 let košarke - 40 anni di pallacanestro (soavtorja Saša Rudolf in Niko Štokelj)

PAVLETIČ Bojan - Sedem svetovnih nogometnih prvenstev

- Sokoli Tržaškega Sokola
- Il lungo volo del TRŽAŠKI SOKOL in njegov dolgi let : 1869-1999
- Pomen sokolskega gibanja na Tržaškem : ob 130-letnici ustanovitve domovinske in športne organizacije
- Sokoli Tržaškega Sokola

PRINČIČ Vili - ŠPORTNO ZDUŽENJE DOM, petindvajset let prisotnosti, petindvajset let vztrajnosti, učinkovitost v športu, učinkovitost v življenju
25 KŠD VIPAVA Peč 1976 - 2001

- Od Osima do maja 2004 Od stabilizacije meje do njene ukinitve
Da Osimo al Maggio 2004 *Dalla stabilizzazione del confine alla sua abolizione*

Goriški šport je stalno premoščal mejo - *Lo sport goriziano ha superato ripetutamente e con caparbia il confine*

ŠD SOVODNJE S.S. 1955 – 2005 Petdeset let prisotnosti na sotočju Soče in Vipave

20 let Števerjan Gonjače 1980-1999

RUDOLF Saša - MUNDIAL - Svetovna prvenstva v nogometu med bliščem in stvarnostjo

- Olimpijski ogenj in dim

RUPEL Aldo - Goriška gorniška gledanja (urednik in pisec)

- Nočitve pod zvezdami

- Pogledi na telesno kulturo

- Telesna kultura med Slovenci v Italiji

- Novo v zamejski telesni kulturi : pogledi, popis dejavnosti in društev

- Življenje na Soči in Vipavi

- Kajak klub Šilec - 10 let

- Športno pohodništvo

- Š.d. Juventina s.s. 1947-1987

- Š.d. Juventina 1987-1997

- Množična in športna gimnastika, fizikturna organiziranost na Primorskem 1945-1953 (gradivo priskrbel Miloš Strgar)

ŠVAB Erik - Plezališča brez meja (avtorji: Erik Švab (Trst), Janez Skok (Slovensko primorje), Dorian Perhat (Istra))

TAVČAR Sergio - Jadran 25 (soavtor Branko Lakovič)

VEČ AVTORJEV - Športno društvo - Società sportiva Breg 40 (Goran Čuk, Borut Klabjan, Branko Lakovič, Ksenja Slavec)

= Velika knjiga Slovenskih športnih iger (Branko Lakovič, Mario Magajna, Bojan Pavletič)

= Naših trideset let – Društvo slovenskih lovcev FJK DOBERDOB

prisotnosti,
življenju

sua

perato

očju Soče

ned

uštev

rimorskem

ez Skok

(Goran

Mario

ERDOB

Zlasti najmlajši potrebujejo identifikacijske simbole, kot so oznake, majice, napisi, društveno ime... Če se nam vse to ne zdi pomembno, se tudi njim čez nekaj let ne bo in si bodo usvojili drugačne do popolne odtujitve.

Brošure

Skoraj vsako slovensko športno društvo v Italiji je izdalo vsaj eno brošuro, tako da je naša športna literatura glede tega zelo bogata. Nekatera društva so skoraj pred vsako sezono izdajala brošure tudi zaradi nabiranja oglasov za delno financiranje dejavnosti. Mnogo je tudi brošur, ki so jih izdala društva ob raznih društvenih obletnicah ali pomembnih prireditvah in jubilejih.

KK Adria, Mednarodna kolesarska dirka za Trofejo ZSŠDI; ŠZ Bor; ŠD Breg; SK Brdina; KD Briški grič, 20 let pohodov Števerjan-Gonjače 1980-1999; ZSŠDI, 1000-letnica Gorice 1001 – 2001; JK Čupa; Društvo slovenskih lovcev Doberdob (1986, 1996, 2006); Pomen sokolskega gibanja na Tržaškem; ŠZ Dom; ŠZ Jadran; ŠD Kontovel; ŠK Kras; ŠD Mladina; ŠD Polet; ŠD Primorje; TPK Sirena; ŠD Sovodnje; ŠD Zarja; Urekov pohod; KŠD Vipava., Kajak klub Šilec,

Nešteto je tudi zgibank, ki trenutno in trajno vlivajo zavest o prisotnosti in dejavnosti v posameznih krajih, vse skupaj pa na celotnem ozemlju. Tudi na njih se gradijo drobci istovetnosti in pripadnosti

Zborniki

Zbornik slovenskega športa v Italiji 1995/96 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 1996/97 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 1997/98 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 1998/99 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 2001 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 2002 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 2003 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 2004 (Branko Lakovič)
Zbornik slovenskega športa v Italiji 2005 (Branko Lakovič)
Med Timavo, Sočo in Vipavo : ob 25-letnici delovanja jamarskega kluba Kraški krti odseka Slovenskega planinskega društva v Gorici (Vlado Klemše), 1998

Bloudkova priznanja

Inženir Stanko Bloudek (rojen v Idriji 11.02.1890, umrl v Ljubljani 26.11.1959) je bil osebnost, ki je vidno in tehtno vplivala na razvoj telesne kulture v Sloveniji in v tem okviru posebej na rast slovenskega športa. Bil je konstruktor letal, športni organizator in usmerjevalec, sam aktiven športnik, graditelj športnih objektov v Sloveniji - tudi skakalnice v Planici - in v raznih državah po Evropi.

Bloudkova priznanja so začeli podeljevati najboljšim slovenskim športnikom in kolektivom leta 1965 in pomenijo za vsakega športnika posebno čast. Deležni smo jih bili tudi slovenski športniki in telesnokulturni delavci v Italiji.

Predsednik Dušan Košuta je sprejel za ŠZ Bor Bloudkovo plaketo, prvo Bloudkovo priznanje dodeljeno za slovensko športno dejavnost v Italiji.

Dosedanji prejemniki Bloudkovih nagrad in plaket v Italiji

1966, ŠZ BOR, plaketa. Za organiziranje športnega življenja med slovensko mladino na Tržaškem.

1978, MILIČ Sonja, plaketa. Za uspehe v namiznem tenisu. Članica zamejskega kluba Kras. Italijanska državna reprezentantka.

1983, ZŠDI, nagrada. Za razmah športa med zamejci. Vključuje osnovne organizacije v tržaški (18), goriški (12), videmski (1) pokrajini.

1984, BRLEC Peter, plaketa. Za razvoj kotalkanja med Slovenci v Italiji.

1985, SPDT, nagrada. Za uspešen razvoj planinstva in telesnokulturne dejavnosti med Slovenci na Tržaškem.

1986, KOKOROVEC Samo, plaketa. Za tekmovalne dosežke v kotalkanju. Na mladinskem evropskem prvenstvu 1986 je dosegel 1. mesto.

1987, PAVLETIČ Bojan, nagrada. Za razvoj telesne kulture med Slovenci na Tržaškem. Smučar, košarkar, trener ženske odbojbarske ekipe v 1. ligi, pobudnik Slovenskih športnih iger in ustanovitve Š.Z. Bor ter krovne organizacije slovenskih športnih društev v Italiji. Nagrado je odklonil.

1988, ŠZ DOM, plaketa. Za 25 letno uspešno delovanje v zamejstvu, za vključevanje slovenske mladine in razmah dejavnosti v Benečiji.

1989, RUPEL Aldo, plaketa. Za uspešno telesnokulturno dejavnost med zamejskimi Slovenci v Italiji. Pedagog, organizator, pobudnik rekreacijskih manifestacij, publicist in zbiratelj športnega zgodovinskega gradiva.

1990, RUDOLF Aleksander Saša, plaketa. Za propagandno in publicistično dejavnost med zamejskimi Slovenci.

1991, MAGAJNA Mario, plaketa. Za življenjsko vsakodnevno fotografsko kroniko v zamejstvu.

Italiji
vljenja med
isu. Članica
čuje osnovne
nci v Italiji.
esnokulturne
dosežke v
el 1. mesto.
ned Slovenci
ipe v 1. ligi,
ter krovne
klonil.
amejstvu, za
javnost med
rekreacijskih
liva.
agandno in
vsakodnevno

Kako postopati, da postaneta izjemnost in uspeh vrstnikov in vrstnic skupna dobrina, s katero se identificiramo, ne da bi se sprožile dinamike zavisti, tako pogoste v majhnih skupnostih?

1992, BOGATEC Arianna, plaketa. Za olimpijski dosežek zamejskega športa. Na olimpijskih igrah 1992 je v jadralnem razredu Evropa bila osma.

1993, ŠK KRAS, plaketa. Za razvijanje športa med zamejskimi Slovenci in tekmovalne dosežke, zlasti v namiznem tenisu.

1994, OK VAL, plaketa. Za prispevek k razvoju slovenskega športa na Goriškem, posebno odbojke.

1995, LAKOVIČ Branko, plaketa. Za razvoj košarke med zamejskimi Slovenci in za 35 let dela v športu in športnem novinarstvu.

1996, ŠZ SLOGA, plaketa. Za pomemben prispevek slovenskemu športu v Italiji.

1997, ŠUŠTERŠIČ Mario, plaketa. Za delo v športnem dopisništvu, za poročanje o športnem utripu Slovencev na Tržaškem.

1998, PEČAR Radi, plaketa. Za prispevek k razvoju slovenskega športa v okviru ZSŠDI in posebej Kolesarskega kluba Adria.

2000, ABRAM Lojze, plaketa. Za prispevek k uveljavitvi SPDT, z novinarstvom in urejanjem Galeba je šport populariziral med mladimi.

2001, PETERLIN Ivan, plaketa. Za prispevek k razvoju in uveljavitvi zamejskega športa v zadnjih 30 letih. Pedagog, trener, organizator, publicist in novinar. Imenovan tudi v organe italijanskega olimpijskega komiteja.

2002, DRASIČ Franko, plaketa. Pedagog in publicist. Vodi vrsto tečajev gibalne vzgoje in kakovostne mladinske ter članske odbojarske ekipe.

2003, ROMANO Tanja, plaketa. Kolajnam z državnih in evropskih prvenstev je leta 2002 dodala zlato odličje s svetovnega prvenstva; leta 2003 je na evropskem prvenstvu osvojila zlato v prostem programu in kombinaciji. Postala je ambasadorica slovenstva v svetovni športni areni.

2004, ČERNIC Matej, plaketa. Za osvojitev srebrne kolajne na olimpijskih igrah v Atenah v dresu italijanske odbojarske reprezentance.

2006, TAVČAR Sergio, plaketa. Kot televizijski reporter je pred desetletji ustvaril nov način poročanja. Posveča se košarki kot reporter; bil je tudi trener najmlajših.

PRVAKI

Mnogi naši športniki so se uveljavili na mednarodni in državni ravni. Gre za svetovne in evropske prvake, mnogo je državnih prvakov. Navajamo prvake v članski konkurenci.

Ekipe

KRAS (namizni tenis, itp)

Posamezniki

BOGATEC Arianna (jadranje, itp)

BOGATEC David (skiroll, itp)

BOGATEC Mateja (skiroll, itp)

BONAZZA Severino (veslanje, itp)

COSLOVICH Claudia (atletika, itp)

DOLES Sergio (veslanje, itp)

DOLJAK Sonja (namizni tenis, itp ek)

KOKOROVEC Samo (kotalkanje, sp, ep, itp)

KOŠUTA Boris (namizni tenis, itp)

KRESSEVICH Pino (atletika, itp)

MACCHIUT Margaret (atletika, itp)

MAMOLO Humbert (veslanje, itp)

MILIČ Sonja (namizni tenis, itp in ek)

PODBRŠČEK Edi (atletika, itp)

SCHEIMER Pino (veslanje, itp)

SEDMAK Damjana (namizni tenis, itp ek)

SIRK Edvard (veslanje, itp)

SKOK Edi (streljanje na glinaste golobe itp)

TAUČER Albert (rokoborba, itp)

TOMSICH Giuseppe (veslanje in biljard, itp)

VELJAK Sergio (odbojka, itp ek)

sp = svetovni prvak, ep = evropski prvak, itp = italijanski prvak, ek = ekipno

Podvigi posameznikov in ekip

Slovenski športniki, športnice in ekipe iz Furlanije Julijske krajine so dosegle vidne uspehe, ki dvigajo občutek istovetnosti s slovenstvom tudi v tisočih drugih članih slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Posamezniki

Dvakrat na olimpijskih igrah - Arianna Bogatec (jadranje)
Nastopanje v treh različnih prvoligaških državnih prvenstvih - Jan Budin
Prvi nogometni prvoligaš - Karlo Gergolet
Prvi alpinist iz Furlanije Julijske krajine na osemtisočaku - Dušan Jelinčič
Prvi svetovni prvak med zamejci
in 8-krat najboljši zamejski športnik - Samo Kokorovec (kotalkanje)
41 točk v ameriški NCAA ligi - Marko Lokar (košarka)
Več kot 30 let na visoki ravni - Sonja Milič (namizni tenis)
Od vrat do vrat v gol - Aldo Nardin (nogomet)
Igralec in trener italijanske odbojarske reprezentance - Adriano Pavlica
Prvi Slovenec in Jugoslovan, ki je poletel z letalom - Edvard Rusjan
Prvi italijanski prvak - Albert Taučer (rokoborba)
Italijanski prvak v dveh športih - Giuseppe Tomsich (veslanje, biljard)
Prva in edina kolajna na OI - Jurij Uršič (kolesarstvo)
Iz C lige v državno reprezentanco - Sergio Veljak (odbojka)
V treh državnih reprezentancah (v bivši Jugoslaviji, Italiji in Venezueli) -
Danilo Žerjal (disk, kladivo in krogla)
Prva svetovna prvakinja med zamejkami - Tanja Romano (kotalkanje)

Ekip

Prva ženska ekipa v A ligi – Bor (odbojka)
Več kot 5.000 gledalcev – Jadran (košarka)
Prvi državni prvak – Kras (namizni tenis)
Prva moška ekipa v A ligi – Sokol (odbojka)

krajine so
tvom tudi v

n Budin

n Jelinčič

nje)

Pavlica
ijan

ljard)

ezueli) -

anje)

**S pomočjo telesnokulturnih dejavnosti se lahko povečuje identifikacija z
ozemljem v širšem in ožjem pomenu: reke, planine, telovadnice, igrišča,
ceste, športna središča, društveni sedež, domovina.**